Europos LIETUVIS

Nr. 31. (571) 1959. VII. 30

Londonas, 1959 metų, liepos mėn., 30 d.

.X metai

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Derybomis nieko nepasiekiama

ŽENEVOS KONFERENCIJA IR TARPTAUTINĖS PADĖTIES REALYBĖ

Pirmoje Ženevos konferencijos fazėje, ku ri sudarė naują Sovietų Sąjungos politiškai diplomatinio puolimo etapą, sovietų paverg tųjų tautų atstovai įteikė Vakarų didžiųjų valstybių užsienio reikalų ministeriams me morandumą, kuriame, be kita ko, išreiškė gailestį, kad Vakarų valstybių pateiktame Ženevoj plane buvo visiškai nutylėtas visos Europos suvienijimo klausimas. Memorandume buvo išdėstyti taip pat tokie sampro tavimai: „Dabartinis įtempimas negali būti pašalintas, jei nebus įvykdyta, ne tik Rytų Vokietijoje, bet ir visuose Europos kraštuo se, tautų teisė pačioms spręsti savo likimą. Vokietijos problema yra neatmezgamai surišta su visų Centro ir Rytų Europos laisvės problema. Šis ryšys yra pagrįstas Vokietijos kaimyninių kraštų geografine padė timi ir abiejų problemų analogija moraliniu bei teisiniu atžvilgiu".

Šie samprotavimai iškelia tiek realiosios tarptautinės padėties esminius elementus, tiek reakcijos būdus, kuriuos Vakarų valstybės turėtų priešpastatyti sovietų veržimuisi į Vakarus. Rytų Vokietijos okupacija ir Maskvos primesta tenai sovietų santvarka tėra organiška esančių tarp Vokietijos ir Sov. Sąjungos valstybių pavergimo pasekmė. Kol tos valstybės liks Sov. Sąjungos užvaldytos ir bus naudojamos kaip tiltas Rytų Vokietijai valdyti karinėmis priemonėmis, tol nebus galima Vokietijos suvienyti, t.y. išvaduoti Rytų Vokietiją ir grąžinti ją į demokratinę santvarką. Čia glūdi tikroji problemos esmė, ir paskutinių 14 metų patyrimas tai patvirtina. Be to, Sovietų Sąjunga turi lygiai tokią pat iš sutarčių ir kitų tarptautinės teisės nuostatų išplaukiančią prievolę grąžinti laisvę jos okupuotai Vokietijos žonai, kaip atstatyti laisvą suvereninių teisių vykdymą Estijoj, Latvijoj, Lietuvoj, Lenkijoj, Vengrijoj, Čekoslovakijoj, Rumunijoj, Bulgarijoj ir Albanijoj. Todėl būtų teisinga, pagrįsta ir tikslinga, kad Vakarų valstybės galop pasiryžtų laikyti abu — Vokietijos suvienijimo ir so vietų pavergtųjų tautų išlaisvinimo —klausimus viena problema.

Tokia pozicija greta karinių apsigynimo priemonių yra tikslinga politinė priemonė kovoti prieš sovietų veržimąsi į Vakarus, kuris Ženevos konferencijoje dar kartą pasireiškė brutališku ir pavojingu būdu. Betarpiškas sovietų siekiamasis tikslas yra ne tiktai išgauti jų agresijomis sudarytojo Europoje status quo pripažinimą, bet taip pat tą status quo praplėsti nauju pasistūmėjimu pirmyn, būtent, Vakarų Berlyno vadinamo laisvojo miesto sudarymu. Jeigu tai sovietams pasisektų, jie tuo galutinai sunai kintų Vakarų prestižą pavergtųjų tautų tarpe, sulaužytų jų moralinį pasipriešinimą sovietų priespaudai ir ilgam laikui nuslopintų jų išvadavimo viltį. Tokiu būdu so vietai pašalintų svarbius veiksnius, kurie dabar prisideda prie tolimesnės sovietų eks pansijos Europoje sustabdymo. Nėra jokio abejojimo, kad, siūlydami įsteigti laisvąjį Vakarų Berlyno miestą, sovietai galutiniame rezultate siekia užgrobti Vakarų Berlyną ir primesti savo vergiją dar 2 milijonams žmonių. Yra viso pagrindo manyti, kad, ligi tai įvyktų, Maskvos vyriausybė, nuolat kišdamasi į Vakarų Berlyno reikalus, sukeldama tenai incidentus bei komunistines riaušes, grąsindama, naudotų laisvąjį miestą, kaip šantažo priemonę prieš V. Fed. Respuliką ir Vak. didžiąsias valstybes. Šituo keliu, o taip pat per „mišrias visos Vokietijos komisijas" sovietai stengtųsi palaužti Federalinės Respublikos viešąją nuo monę ir palaipsniui privesti prie Vokietijos „suvienijimo", t .y. primesti Federalinei Respublikai konfederaciją už Rytų Vokietijos sovietiniu padaru, štai praktiškai reikštų konfederaciją su Sovietų Sąjunga. Kiekvienu atveju tačiau iš Sovietų Sąjungos laikysenos Ženevos konferencijoje aiškiai matyti, kad ji siekia sukurti eilei metų Europos vidury savo rūšies „politinę Korėją".

Brutalus Sovietų Sąjungos veržimasis Vokietijoje ir kitur yra bolševikų revoliucijos pasireiškimas. Todėl jis negali būti sulaikytas ar sutvarkytas diplomatinėmis derybomis. Vienintelė priemonė prieš jį yra civilizuotojo pasaulio pasiryžimas nepasiduoti sovietų grasinimams ir priešpastatyti jiems Vakarų materialinę ir moralinę galią. Ir kaip tik politinės moralės srity Vakarai turi stipriausią ginklą — teisingą sovietų pavergtųjų tautų išlaisvinimo bylą. Kad taip yra, paliudija pats Sovietų Sąjungos ministeris pirmininkas. Kėsindamasis išnaudoti sovietų propagandai vieno di džiausių kovotojų už tautų laisvę — John Foster Dulles mirtį, Chruščiovas melagingai tvirtino, kad Dulles pasikalbėjime su Mikojanu atsisakęs nuo išlaisvinimo politikos. Šita stačiokiška insinuacija parodo, kad sovietai yra labai jautrūs pavergtųjų tautų išlaisvinimo klausimu.

Toliau, akivaizdoj griežtos kovos, kurią sovietai veda prieš Vakarus, reikia galop padaryti tam tikrų išvadų iš 40 metų patyrimo, kad būtų galima pagrįsti jomis Vakarų politiką Sovietų Sąjungos atžvilgiu ir išsklaidyti tam tikras pavojingas iliuzijas. Štai kai kurios tų išvadų. 1) Nuostabiu būdu politikai ir diplomatai vengia pripažinti, kad esama klausimų, kurie negali būti išspręsti. Kiek tai liečia Sov. Sąjungą, yra aukščiausias laikas, jog Vakarų politikai drąsiai ir atvirai pasakytų savo tautų viešajai nuomonei, kad joks pagrindinis tarptautinės tvarkos, teisingumo ir bendradarbiavimo klausimas negali būti tikrai išspręstas derybomis su Sovietų Sąjunga. 2) Turi būti atitaisyta laiks nuo laiko reiškiama nuomonė, kad santykiuose su Sov. Sąjpnga esą tikslinga naudoti normalios, klasiškos diplomatijos metodus. Ši nuomonė yra visiškai klaidinga. Tokie metodai nega li būti taikomi sovietų atžvilgiu, nes Sov. Sąjunga nėra normali valstybė. Ji juk nepripažįsta elementarinių tarptautinės teisės ar tarptautinio bendradarbiavimo dėsnių. Su tokia valstybe yra bergždžia ir net kenksminga vesti derybas dėl svarbių pasaulio problemų, ypač kad sovietai — kaip tai dar kartą įrodo ir Ženevos konferencija — įtraukia savo partnerius į ilgas, suktas derybas tik tam, kad galėtų išnaudoti jas savo propagandai ir siekiams. 3) Reikia taip pat vieną kartą įmatyti, jog derybos su sovietais neturi nieko bendra su karo galimumo ar karo išvengimo klausimu. Jeigu Sov. Sąjunga galėtų užpulti Vakarus, tai ji tai jau būtų padariusi, ir jokios derybos jos nuo to nesulaikytų. Bet ji negali pakelti karo rizikos prieš Jungtines Amerikos Valstybes. Be to, per 40 metų, kurie yra praėję nuo bolševikų revoliucijos, Sov. Sąjunga nedrįso pradėti nė vieno didesnio karo: ji turėjo pasitenkinti vien tik agresijomis prieš savo mažesnius ir silpnesnius kaimynus. Japoniją ji užpuolė tik tada, kada Amerikos atominė bomba padarė nebegalima bet kurį tolimesnį japonų pasipriešinimą.

Toliau reikia, kad civilizuotosios tautos, vesdamos dvasinę kovą prieš bolševikų demoralizuojamą akciją, paskelbtų kaip bend rai privalomus tarptautinės teisės nuostatus du principu, būtent, a) draudimą pripa žinti tarptautiniu nusikaltimu sudarytąją padėtį ir b) prievolę atitaisyti tokio nusikaltimo padarinius. Šių principų paskelbimas padarytų negalimas Maskvos spekulia cijas dėl status quo pripažinimo. Tos speku liacijos nuodijo tarptautinę atmosferą praeity ir dabar dažnai tebenuodija.

Galop tiek moralės, tiek realistinės politikos sumetimais reikia santykiuose su Sovietų Sąjunga vadinti dalykus tikrais jų vardais. Jeigu mažo, vos 12.000 karių sąjungino kontingento, skirto apsaugoti 2 milijonams žmonių nuo komunistinės vergijos, buvimą Vakarų Beryne sovietų vyriausybė Ženevos konferencijoj vadina „okupacija" ir drįsta reikalauti tą apsaugos kariuomenę pašalinti, tai sunku suprasti, kodėl Vakarų valstybės neatsako į tai reikalavimu padaryti galą 100 milijonų europiečių priespaudai, kurią vykdo daugiau kaip milijonas bolševikinės kariuomenės.

Sov. Sąjungos agresyvumo pavojaus akivaizdoj nepakanka operuoti vien tik bendrais dėsniais, kaip lygiai nepakanka sovietų atžvilgiu tikybos srity abstraktiškai skelbti Evangelijos tiesas. Yra būtina atvirai ir aiškiai iškelti, kas ir kaip pažeidžia Dievo ir žmonių įstatymus. Eilės valstybių pavergimas iš Sov. Sąjungos pusės yra Die vo ir žmonių įstatymų pažeidimas, ant kurių yra pastatyta civilizuotojo pasaulio san tvarka.

(Šveicarijos liberalinio dienraščio „Basler Nachrichten" vedamasis straipsnis, parašytas min. S. Lozoraičio.)

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

MAŠINOJE SU ŠACHMATAIS

Geri jūs, šoferiai, vyrai! Be jūsų kartais nemotorizuotam piliečiui blogiau, kaip be nuosavų kojų. Na, kam iš mūsų, sakykite, neprireikia skubiai vykti, pavyzdžiui, į Vilnių, o traukinys į Vilnių ką tik išėjo, ir sekantis eis tik po penkių valandų... O bilietai į autobusus jau išparduoti!

Kas tada daryti? Tada tik jūs, brangieji taksi šoferiai, galite išgelbėti skubantį pilietį. Ir pilietis, negaišdamas nė minutės, atidaro šachmatiniais ornamentais išmargintas „Pobiedos" dureles...

Ir čia, šachmatinėje „Pobiedoje", prasideda labai rimta kova, visai ne šachmatinė. Iš vienos pusės žaidžia norintis važiuoti pilietis, iš kitos — šoferis. Pastarasis niekur neskuba. Jis pakelia galvą nuo vairo, pramerkia vieną akį ir mato: keleivis skuba.

Taip pat neskubėdamas šoferis daro atsa komąjį ėjimą:

— Tiek ir tiek rublių.

Pilietis minutėlę atitraukia ranką nuo mašinos. Jis pasipiktinęs tokiu akiplėšišku mu. „Tai plėšimas vidury dienos", — sako jis ir daro ryžtingą ėjimą nuo mašinos.

— Kaip norite, — ramiai atsako šoferis ir, abejingai uždaręs dureles, vėl užmerkia akis.

Bet pilietis nenueina nuo mašinos. Jam reikia važiuoti. Kas žino, gal būt tenai nustatytą valandą jo laukia kitas žmogus, ar kitas koks svarbus, neatidėliotinas reikalas.

Jis „ceitnote". Jam nėra laiko galvoti apie tai, kad jis pataikauja spekuliantui, sukčiui. Jam reikia važiuoti.

Tai šit kokia istorija. Ir kas gali pasakyti, kad tokių istorijų nebūna. Ir jums, bran gus skaitytojau, matyti, ne vieną kartą taip yra atsitikę. Kiek mes nervų sugadinam, keikdami sujžūlėjusius taksi šoferius — lupikautojus. Jokia čia naujiena tai. Apie sukčiautojus šoferius jau rašė laikraščiai. O kas nuo to pasikeitė? Nieko.

Aš nenoriu varginti skaitytoją taksi numeriais, šoferių pavardėmis... Ateikite jūs į Vilniaus stotį vieną prieššventinį vakarą, kada visi autobusai ir traukiniai perpildyti važiuojančių švenčių švęsti keleivių. Jums švenčių išvakarės, o taksi šoferiams tada tikros šventės. Mokėk iš Vilniaus į Kauną 40-45 rublius — važiuosi, nemoki — eik pėsčias.

Piliečiai piktinasi ir... moka.

Vienoje tokioje „Pobiedoje" važiavome ir mes. Šoferis — linksmai švilpaujantis kauniškis vyrukas — veža mus į Kauną už 45 rublius.

— Negaliu pigiau, broliukai, — geraširdiškai sako jis. — Už jus aš jau po 5 rublius sumokėjau Vilniaus taksi parko šoferiui, kad savo eilę užleido...

Mes pasijuntame dar nejaukiau. Išeina, kad šiandien tu — nupirktas už penkis rub lius. Ir tik vieno norisi: laimingai atvažiuoti. Visos „Pobiedos" dalys juda ir šokinėja, įtartini girgždėjimai ir trenksmai kelia baimę. O šoferis spaudžia: negaila jam vals tybės mašinos, nerūpi keleiviai. Viena susidėvės — kitą duos.

— Gretai tu mašiną sujodinėjai, — rodau šoferiui į pravažiuotus kilometrus.

Tas šelmiškai mirkteli ir tik dabar aš pastebiu, kad taksometras nedirba. Neskaičiuoja už mus taksometras valstybei nė ka peikos, nors važiuojame mes valstybine ma šina.

Keleiviai pažaliuoja iš pykčio. Visi supranta, kad tai valstybės apgaudinėjimas, sukčiavimas. Visi keikia tokią tvarką, kada sudaromos nesąžiningiems žmonėms sąlygos valstybės sąskaita lupikauti ir plėšti ke leivius. Kur žiūri kontrolieriai, visokiausios inspekcijos, kurios su tokiu kruopštumu gaudo keleivines mašinas ir baudžia ke leivius, konduktorius už kiekvieną kapeiką, — mintyse grėsmingai šaukia keleiviai.

— Pareikalauti iš sukčiaus bilietų, į miliciją jį!

Tačiau štai ir Kaunas. Ačiū dievui, laimingai atvažiavom — šypsosi patenkinti keleiviai ir, sumokėję po 45 rublius, sako šoferiui:

— Ačiū, broliuk! Laimingų tau švenčių!

„Broliukui" to ir tereikia. Jis visą kelią kaip ant adatų sėdėjo ir per veidrodėlį apžiūrinėjo keleivius: štai tas su skrybėle, matyt, kažkoks viršininkėlis. Nutemps ko gero į miliciją, ims aiškinti įstatymus. Dingęs tada uždarbis ir ko gero teisės. Bet ne... Skrybėlėtas viršininkas pats krapšto 45 rublius ir nieko neužsimena apie miliciją... Čia ne kabinetas, čia jis užmiršo visus įstatymus. Su sukčiais jis kovoja tik dirbdamas, o dabar jis — keleivis. Ir pilietis nukelia skrybėlę, dėkingai šypsosi:

— Ačiū, šoferiuk!

O paėjęs šimtą metrų ir įsitikinęs, kad jo negirdi, pilietis piktai nusispiauna:

— Akiplėša! Į miliciją tokį! Ir kur tik vadova žiūri?

Ne, nereikėjo tau nueiti, keleivi! Reikėjo paimti sujžūlėjusį šoferį už alkūnės ir pasakyti: nesukčiauk, brolau! Ir jeigu jis imtų ginčytis, pridėti: pasuk vairą milicijos skyriaus link... Tada šoferio veidas būtų pasidaręs švelnus, jis tuoj pat būtų įjungęs taksometrą ir iš 50 rublių davęs 25 rublius grąžos. Ir ne, ne pinigai čia lemia! Reikalas tas, kad sukčius supraštų: nė vienas pilietis nepraeis patylomis, matydamas jį sukčiaujant, neleis jam lupikauti, turtėti valstybės sąskaita.

Po tokio „ėjimo" sukčius ilgai ir rimtai susimąstytų.

Antrą ėjimą, mūsų manymu, turėtų padaryti taksi parkų arba Automobilių transporto ir plentų ministerijos vadovai. Taksi — valstybinės mašinos? — Valstybinės. Tai kodėl jos atiduodamos šoferių valiai? Kodėl tie šoferiai reikiamai nekontroliuoja mi? Ir ar ne geriau būtų padaryti taip: reikia važiuoti keleiviui iš Vilniaus į Kauną ar atvirkščiai? — Reikia. Prašau. Atėjo pilietis į autobusų stotį. Nusipirko bilietą į taksi, sėdo ir išvažiavo. Jokio bėginėjimo, sukčiavimo, jokių keleivių „pirkinėjimų", išjungtų taksometrų. Tvarkinga, gera.

Nešvari kova mašinose su šachmatais tada būtų baigta, ir matą gautų ne keleiviai, o lupikai.

A. Marcinkevičius, „Tiesos" koresp.
Iš Vilniaus **„Tiesos", 1959.V.20.**

Rezoliucija pavergtiesiems prisiminti

JI LABAI SUERZINO CHRUŠČIOVĄ, KURIS VISĄ LAIKĄ PRIKAISIOJO TĄ REZOLIUCIJĄ VICEPREZ. NIXONUI

Liepos 17 d. JAV senatas ir atstovų rūmai vienbalsiai priėmė šitokią rezoliuciją:

— Turėdami prieš akis,

KAD JAV didingumas labiausiai kyla iš to, jog demokratinis kelias jas įgalina pasiekti savo žmonių darnios valstybinės vienybės, nepaisant jų didžiai skirtingų rasinių, religinių ir etninių pradmenų;

KAD šis skirtingų elementų darnus apsi jungimas mūsų laisvoje bendruomenėje išugdė JV žmonėse nuoširdų supratimą visų tautų siekimų ir jiems simpatiją; įsamonino JV žmonėse viso pasaulio tautų bei vals tybių natūralią tarpusavinę priklausomybę;

KAD komunistinio imperializmo pavergimas žymios pasaulio gyventojų dalies paverčia patyčiomis valstybių taikaus sambūvio idėją ir pažeidžia JAV susipratimo su kitomis tautomis natūralius ryšius;

KAD nuo 1918 m. Rusijos komunistų imperialistinė ir agresyvi politika sukūrė milžinišką imperiją, gresiančią JAV ir visų laisvųjų pasaulio tautų saugumui;

KAD komunistinės Rusijos imperialistinė politika tiesiogine ar netiesiogine agresija pavergė Lenkijos, Vengrijos, Lietuvos, Ukrainos, Čekoslovakijos, Latvijos, Estijos, Gudijos, Rumunijos, R. Vokietijos, Bulgarijos, Kinijos žemyno, Armenijos, Azerbeidžano, Gruzijos, Š. Korėjos, Albanijos, Idel-Uralo, Tibeto, Kazachijos, Turkestano, Š. Vietnamo ir kt. valstybinę nepriklausomybę;

KAD šios komunistinėje imperijoje skandinamos valstybės iš JAV, kurios yra žmogiškosios laisvės citadelė, laukia vadovybės savo išlaisvinimui ir nepriklausomybei pasiekti ir savo krikščionių, žydų, mahometų, budistų ar kitokios religijos laisvei, taip pat kitoms asmens laisvėms atstatyti;

KAD šių užgrobtųjų valstybių, jų tautų troškimas laisvės ir nepriklausomybės yra gyvybinės reikšmės JAV valstybiniam saugumui, ir turi būti tvirtai palaikomas gyvas;

KAD šių pavergtųjų valstybių didžiosios daugumos žmonių laisvės ir nepriklausomybės troškimas sudaro didelį baubą karo atvejui ir tuo būdu didelę viltį teisingai ir patvariai taktikai;

ir KAD todėl dera mums tinkamomis oficialiomis priemonėmis šioms tautoms aiškiai manifestuoti tą istorinį faktą, kad JV tauta yra dalininkė jų siekimų atstatyti savo laisvei ir nepriklausomybei.

Visa tai turėdami prieš akis, JAV senatas ir atstovų rūmai, susirinkę į kongresą nutarė:

Įgalioti r prašyti Prezidentą, kad išleistų atsišaukimą, skiriantį 1959 liepos mėn. trečiąją savaitę PAVERGTŲJŲ VALSTYBIŲ SAVAITE ir kviečiantį JV žmones šią savaitę atžymėti deramomis apeigomis bei veikla.

Įgalioti ir prašyti Prezidentą, kad išleisšų atsišaukimą išleistų kasmet, kol visos pavergtosios valstybės pasaulyje bus pasiekusios laisvę ir nepriklausomybę.

JAV PREZIDENTAS SKELBIA PAVERGTŲJŲ SAVAITĘ

JAV prezidentas Dwight D. Eisenhoweris liepos 17 d. iškilmingai paskelbė šitokį atsišaukimą:

— DĖL TO,

KAD sovietinio komunizmo imperialistinė ir agresinė politika yra pavergusi daugelį valstybių pasaulyje;

KAD sovietų viešpataujamų valstybių tautoms yra atimtos valstybinė nepriklausomybė ir savo žmonių laisvė;

KAD Jungtinių Valstybių piliečiai kilmės ir principų ryšiais yra surišti su visų kontinentų laisvę ir teisingumą mylinčiais žmonėmis;

KAD todėl yra verta ir teisinga manifestuoti pavergtųjų valstybių tautoms Jungtinių Valstybių vyriausybės ir tautos paramą pavergtųjų laisvės ir nepriklausomybės teisingiems siekimams; ir

KAD kongresas 1959 liepos 17 d. jungtine rezoliucija įgalioja ir prašo JAV prezidentą išleisti atsišaukimą, 1959 m. liepos mėn. trečiąją savaitę skiriant PAVERGTŲJŲ VALSTYBIŲ SAVAITE, ir panašius atsišaukimus išleidžiant kasmet, kol visos pavergtosios valstybės pasaulyje bus pasiekusios laisvę ir nepriklausomybę.

Aš, Dwight D. Eisenhoweris, Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentas, 1959 m. liepos 19 d. prasidedančiąją savaitę skiriu PAVERGTŲJŲ VALSTYBIŲ SAVAITE.

Aš kviečiu Jungtinių Amerikos Valstybių žmones šią savaitę atžymėti deramomis apeigomis bei veikla ir prašau studijuoti sovietų viešpataujamų v-bių negandą bei iš naujo pasiryžti pavergtųjų tautų teisingų siekimų paramai.

TAM paliudyti aš savarankiškai pasirašau ir pavedu pridėti Jungtinių Amerikos Valstybių antspaudą.

Padaryta Washingtone, 1959 metų Viešpaties ir 184 Jungtinių Amerikos Valstybių nepriklausomybės metais, liepos 17-ąją dieną.

(pasirašė) D. D. EISENHOWER

Septynios DIENOS

APSIŽODŽIAVIMAS MASKVOJE

Susitikę Maskvoje amerikiečių ruošiamos parodos atidaryme, Amerikos viceprezidentas Nixonas ir Chruščiovas apsižodžia vo prieš televizijos kameras. Abu vis aiškinosi, katras katram grasina. Chruščiovas vis niršo dėl to, kad Amerikos kongresas paskelbė maldų savaitę už pavergtuosius (anksčiau jis tai yra pareiškęs savo kalboje kitur).

VOKIETIJAI TRŪKSTA DARBININKŲ

Vakarų Vokietija jaučia darbo jėgos trūkumą, nes tuščių vietų yra 320.000, o bedar bių tik 255.000.

Dirbančiųjų V. Vokietijoje yra 23.5 mil.

JEI KELIAS Į BERLYNĄ BŪTŲ PASTOTAS

Prez. Eisenhoweris yra pareiškęs, kad Berlyno naujos blokados atveju nebūtų pasitenkinama vien tik lėktuvų susisiekimu. Tuomet tektų griebtis ir stiprių veiksmų.

PREKYBA KŪDIKIAIS

Italų komunistai yra paskelbę, kad iš Italijos vyksta masinė ir niekieno nekontroliuojama kūdikių prekyba.

Iš atsakymo parlamente paaiškėjo, kad su vyriausybių žinia ir Raud. Kryžiams tar pininkaujant amerikiečiai yra įsūniję 546 neturtingų šeimų vaikus ir našlaičius.

BAIGTA MANOLIO GLEZO BYLA

Graikijoje baigta didelė komunistų šnipų byla, kurią ruošiantis pradėti Sov. Sąjunga buvo pakėlusi didžiulį triukšmą, šaukdama mitingus ir skelbdama pareiškimus, kad būtų išsaugota gyvybė vieno tos bylos dalyvio — Manolio Glezo, pasireiškusio žygdarbiais vokiečių okupacijos metais.

Mirtim nenubaustas niekas.

EKONOMINIAI PASIKEITIMAI

Ryšium su valiutos nuvertinimu Ispanijoje kai kurie dalykai (tabakas, benzinas) apdedami didesniais mokesčiais, bet atpigs maistas.

ATSISAKĖ PIENO

Rytų Vokietijos spauda paneigia tai, kad esąs tragiškas šviežio pieno trūkumas.

Vakarų Vokietija buvo pasiūliusi tiekti pieno, kol bus reikalas, bet R. Vokietija atsisakė, skelbdama, kad tasai pienas yra radioaktyvus.

ATSISAKĖ KELIONĖS

Chruščiovas atsisakė kelionės į Skandinaviją ir savo kalbose puola tuos kraštus už jų laikyseną.

O viename priėmime dėl tos kelionės jis pasakė: „Jei jie spiaudo man, svečiui, į veidą, tai ko aš turiu važiuoti ten?"

ATSIRIBOJO NUO STALINISTŲ

Varšuvoje pasakytoje kalboje Chruščiovas atsiribojo nuo lenkų komunstų stalinistų, kurie sakėsi turį Rusijos paramą.

Vienoje ten pasakytųjų kalbų Chruščiovas pažymėjo, kad Rusijoje, kaip ir Lenkijoje, dar yra revizionistų ir opurtunistų.

Dr. Prano Skardžiaus sukaktis

Minėdami šio žymiojo mūsų mokslininko sukaktį, pasinaudojame čia „Dirvoje“ išspausdintojo Stasio Santvaro straipsnio duomenimis.

Dr. Pranas Skardžius gimė 1899 m. kovo 26 d. Subačiuje, Panevėžio (prieš I Pasaulio karą Ukmergės) apskrityje. Tėvų planuose buvo numatyta Praną leisti į mokslus, bet karo nešamos nelaimės gerokai tuos planus sujaukė — Panevėžio gimnaziją jis baigė tik 1923 metais, taigi dėl karo aplinkybių keletą metų vėliau negu galėjo baigti. Tais pat 1923 m. Pranas Skardžius įstojo į Lietuvos Universitetą Kaune, kur studijavo lietuvių kalbą, liet. literatūrą ir lyginamąją kalbotyrą. Mūsų didžiojo kalbininko prof. K. Būgos paskaitų jam teko klausyti tik vienerius metus (nes prof. netrukus mirė), bet su liet. rašomosios kalbos tėvu J. Jablonskiu jis gana ilgai dirbo — buvo ne tik jo studentas, bet ir asmeninis sekretorius. 1925 m. lapkričio mėn. Pranas Skardžius išvyko studijų tęsti į Leipcigą. Šiame vokiečių mieste jis studijavo baltistiką, slavistiką ir filosofiją. Čia žymesni jo mokytojai buvo kalbininkas prof. J. Gerulis, slavistas prof. R. Trautmannas ir žymus filosofas prof. Hans Driesch. 1929 m. vasario mėn. Leipcigo universitetą jis baigė, parašė disertaciją Die slavischen Lehwoerter im Altlitauischen, ją apgynė ir gavo daktaro laipsnį. Tuo jam pačiam, kaip studentui, mokyklų durys užsivėrė.

Tačiau viršūnė, kurios dr. Pr. Skardžius siekė, buvo liet. kalba ir jos mokslas. Tik baigęs studijas, 1929 m. pavasarį jis pradėjo dirbti Lietuvos Universitete, kur nuo pat pradžios dėstė ne tik praktinį bendrąjį liet. kalbos kursą, bet ir visus kitus pagrindinius lituanistinius dalykus. Po kelerių metų, Dr. Ant. Saliui iš Teologijos Filosofijos fakulteto atėjus į Humanitarinių Mokslų fakultetą, Dr. Pr. Skardžius ėmė daugiau koncentruotis ties istorine liet. kalbos gramatika, liet. kalbos istorija ir akcentologija. Iš tų sričių rengėsi parašyti kelis stambesnius veikalus, jau ir medžiagos buvo gerokai jiems surinkęs, bet prieš II Pasaulio karą, kuris daugelio mūsų planus ir polėkius į nieką paverte, Dr. Skardžius suspėjo išspausdinti tik šiuos savo darbus: Daukšos akcentologija (dar prieš karą, 1935 m.), Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimas (1936 m., vadovėlis praktikos reikalams) ir Lietuvių kalbos žodžių daryba (1943 m., be ne pats stambiausias prof. Pr. Skardžiaus mokslinis darbas). Nuo 1930 m. jis redagavo Humanitarinių Mokslų fakulteto leidžiamą kalbotyros žurnalą Archivum Philologicum, kurio pasirodė aštuonios knygos ir kuriame savo raštais dalyvavo eilė užsienio mokslininkų. Nuo 1935 keletą metų buvo Lietuvių Kalbos D-jos pirmininkas ir Gimtosios kalbos redakcijos narys. 1939 m. drauge su L. Dambrausku ir A. Saliu parūpino Lietuvių kalbos patarėją, kuris buvo duotas priedu Gimtosios kalbos prenumeratoriams. 1950 m. drauge su St. Barzduku ir J.M. Laurinaičiu parašė Lietuvių kalbos vadovą. Šis pastarasis ir šiandien mus gelbsti, kai patenkame į kurią nors kalbinę problemą.

Be atskirų veikalų, Dr. Pr. Skardžius yra parašęs visą eilę kalbinių, praktinių ir mokslinių straipsnių. Tuos jisai pradėjo rašyti 1923 ar 1924 m. ir iki šių dienų, plunksną tvirtai laikydamas rankoj, tai šen tai ten vis pasirodo su nauju kalbos mokslo darbu. Iš tų jo straipsnių čia paminėsiu tik stambesniuosius: Daukša pirmasis bendrinės kalbos kūrėjas Didž. Lietuvoj (Archivum Philologicum IV, 1933), J. Jablonskis ir dabartinė lietuvių bendrinė kalba (A. P. VI, 1937), Lietuvių kalba ir jų senovinė kultūra (Aidai, 1947), Lietuvių kalba, jos susidarymas ir raida (rašytojų metraštis Tremties metai, 1947, išleista ir atskiru leidiniu), Martynas Mažvydas ir jo vaidmuo lietuvių bendrinės kalbos istorijoje (Aidai, 1947), Kunigas ir dvasininkas (Aidai, 1953), Lietuvių mitologiniai vardai (Aidai, 1954), XVI amžiaus lietuvių asmenvardžiai (Aidai, 1954), Tarybinės kalbotyros teorija ir praktika (Aidai, 1957), Tarybinė kalbotyra Lietuvoje (Aidai, 1958), Zur Entstehung des e-Ausganges im Litauischen (Zeitschrift fuer slav. Philologie, 1954), Zum wandel ai, ei in ie im Litauischen (ten pat, 1958), Alte wurzelnomina im Litauischen (Zeitschrift fuer Indogerm. Forschungen, 62 tomas), Die Bendevokale in den litauischen zweistaemmigen Personennamen (Festschrift fuer M. Vasmer, 1956), Russich - Weissrussisches djaklo und litauisches duoklė (Lingua Posnaniensis, 1959) ir kt.

Be čia paminėtų str., Dr. Pr. Skardžius Nepr. Lietuvoj dar yra bendradarbiavęs Švietimo Darbe, Židinyje, N. Romuvoj, Gimtojoj Kalboj, o JAV Aiduose, Drauge ir kitur ,kur tik jo darbai buvo pageidaujami. Ypač stambią duoklę jis yra atidavęs Lietuvių Enciklopedijai, kurios jau išleistuose tomuose galim rasti apstą jo vertingų rašinių. Daugumą aukščiau išvardintų Dr. Pr. Skardžiaus str. reikia laikyti atskirom mokslinėm studijom. Jeigu juos surinktumėm į vieną krūvą ir išleistumėm — turėtumėm didelę knygą, nagrinėjančią įvairias liet. kalbos problemas.

Kaip toji didelė banga lietuvių, nenorinčių antrą kartą veidas į veidą susitikti su rusais bolševikais, prof. Pr. Skardžius su šeima 1944 m. pasitraukė į Vakarus. Bene nuo 1946 m. iki 1950 m. jis dirbo senajame Tuebingeno universitete, kur paruošė ir išleido į gyvenimą būrį lituanistų (šių tarpe man ypač mielas Domas Velička, dabar gyvenantis ir dirbantis Čikagoj).

Atvykęs į JAV Dr. Pr. Skardžius ilgesnį laiką gyveno Clevelande. Ten jis pamatė, kad šiame puikiame krašte niekam nerūpi pasinaudoti mūsų atsivežtu mokslu ir patirtimi, ten jis pažino prakaite valgomą duoną, ten skaudžioj nelaimėj prarado, rodos, daugiau 20 metų bendros kelionės draugę M. Skardžiuvienę, ten į marteles išleido savo dukterį, ten pagaliau įsigijo „pagalbinį“ bibliotekininko diplomą. Berods, to diplomo dėka šiuo metu jis gyvena Washingtone, D. C., ir yra plačiam pasauly žinomos Kongreso Bibliotekos nuolatinis darbuotojas.

Aišku, ne tiek darbų prof. Pr. Skardžius būtų įveikęs, jeigu būtų likęs ten, kur jo dirva ir arklas — Vilniaus Universitetas, Vytauto Didžiojo Universitetas Kaune. Deja, dabar mes ir į atskiro žmogaus nueitą kelią nuoširdžiau pažvelgę, lengvai galim pamatyti, kokia rūsti nelaimė ištiko mūsų tautą. Džiugu, kad Dr. Pr. Skardžius ir svetur energijos nepraranda, kad dirba ir daugumą savo laisvalaikio valandų skiria liet. kalbos mokslui. Šiuo metu jis yra grįžęs prie savo didžiojo darbo —Lietuvių kalbos žodžių daryba. Kadangi dėl karo įvykių to veikalo tinkamai baigti negalėjo, tai dabar jis jį rašo naujai ir vien grynojo mokslo reikalams. Tą jo darbą pasižadėjo išleisti viena vokiečių mokslo veikalų leidykla Vokietijoje.

ŠVENTOJI TUNIKA

Nuo liepos 19 d. Triero miestas V. Vokietijoje išgyvena tikrą maldininkų antplūdį. Tą dieną Triero katedroje buvo išstatyta katalikams brangi relikvija: vientisai nunerta, nė vienoj vietoj nesusiūta tunika, pagal padavimą, nešiojęs Kristus.

Iškilmingas relikvijos išstatymo apeigas, gaudžiant visiems miesto ir vyskupijos katalikų bažnyčių varpams, atliko Koelno bažnytinės provincijos metropolitas kardinolas Krings sykiu su Triero vyskupu M. Wehr. Savo žodyje Triero vyskupijos ganytojas kvietė tikinčiuosius melstis už savo artimuosius, už savo tautą, taipgi už visas pasaulio tautas, kad žemėj viešpatautų meilė, sugyvenimas ir taika. Maldininkų kelionė neturinti kito tikslo, kaip tik Viešpatį, tąpusį žmogum, mirusį ir prisikėlusį.

Kokia šios nepaprastos tunikos istorija?

Pasak vieno seno Triero miesto padavimo, šv. Elena, imperatoriaus Konstantino motina, atvežusi Kristaus tuniką iš Jeruzalės ir ją 328 m. padovanojusi Triero vyskupo Agricijaus bažnyčiai. Triero metraščiai pirmą kartą pamini Kristaus tuniką 1105 m. Kiek vėliau, 1196 metais, ji buvo atrasta Triero katedroje. Vokiečių karaliui ir Romos imperatoriui Maksimilijonui skatinant, buvo nutarta parodyti šv. tuniką visiems tikintiesiems. Tai įvyko 1512 m. Nuo to laiko Triero vardas pasidarė žinomas piligrimų tarpe.

Dabartiniame šimtmetyje šv. tuniką saugantį skrynią buvo atidaryti tik vieną kartą, būtent, 1933 m. Tais metais Triero katedrą ,seną, 1196 m. konsekruotą, aplankė daugiau kaip du milijonai piligrimų. Šiemet Triero miestas pasirengęs sutikti kita tiek maldininkų. Traukiniais ir automašinom atvyksta nūdien Trieran iki 50.000 žmonių per dieną, o šeštadieniais ir sekmadieniais — net dvigubai daugiau.

Nesunku įsivaizduoti, kiek galvosūkio turėjo Triero miesto savivaldybė. Pats Trieras nedidelis miestas: tik 90.000 gyventojų. Tad ne juokas parūpinti maisto ir nakvynių nenutrūkstančiai maldininkų srovei ir vietos jų automašinoms.

Ištisus metus plušo darbininkai, gerindami kelius, statydami autoparkus (dabar užtenka vietos 13.000 automašinų), platindami traukinių stotį. Net kariuomenė ir ta atėjo į pagalbą: amerikiečių pionieriai pastatė pėstiems plieninius tiltus virš pagrindinių gatvių; vokiečiai įrengė jaunimui palapinių rajoną, prancūzai paskolino ligoninėms šimtus lovų.

Neužmiršo maldininkų priėmėjai ir kultūrinės srities. Atidarytos 6 didžiulės parodos, atviruose teatruose rodomos T.S. Eliot ir Calderon dramos. O istorinių paminklų mėgėjams jau ir taip yra ko Triere pasižiūrėti. Juk neveltui Triero gyventojai šypsodamiesi aiškina svetimiesiems, kad romėnai jų miestą įkūrę pirmiau negu Romą...

Klystų, kas manytų, kad Triere ar už Triero nebuvo išvis diskutuojamas šv. tunikos istoriškumo, jos tikrumo klausimas. Nuo Naujų Metų, kurių išvakarėse Triero vyskupas paskelbė, jog 1959 m. bus išstatyta „sancta tunica Christi“, nestigo spaudoj įvairių pasisakymų, jų tarpe ir neigiamų. Bet tas pats Triero vyskupas kita proga nuramino kritiškai nusiteikusius nurodydamas, kad katalikai nesą įpareigoti tikėti relikvijos tikrumu, nors kartu būtų neprotinga ir neišmintinga nevertinti tokio patikimo padavimo ar jį net visiškai atmesti. Antra, katalikai gerbia šį šventą rūbą ne dėl jo paties, bet Kristaus dėlei. Už tai kiek vienas, tikįs Kristų, galįs suvokti ir šio švento rūbo pagerbimo prasmę.

O popiežius Jonas XXIII savo laiške Triero vyskupui pabrėžė, kad ,nesusiūtas Kristaus rūbas yra didingas Bažnyčios vienybės paveikslas ir prilyginimas... Kai prieš akis iškils šis paveikslas, tai jis Dievo malonės pagalba tarsi savaime daugelį paskatins veikti ir melstis, kad ši vienybė būtų įgyvendinta“.

Šią popiežiaus mintį piligrimai ir yra giliai įsidėję į širdis: tie, kurie jau buvo Triere, ir tie, kurie dar iki rugsėjo 20 d. praeis prieš šv. tuniką; piligrimai iš Europos, piligrimai iš Amerikos, Azijos.

J. Medaitis

„DRAUGO“ DIENRAŠČIUI 50 METŲ

Liepos 12 d. suėjo 50 metų Čikagoje leidžiamajam katalikiškam lietuvių dienraščiui „Draugui“.

Tik įsisteigęs jis ėjo savaitraščiu Wilkes Barre, Pa., vėliau persikėlė į Čikagą. Dienraščiu pradėjo eiti 1916 metais.

Be normalių kasdieninių numerių, dienraštis šeštadieniais duoda specialias kultūrines - literatūrines laidas.

Vilties ir pergalės ženklas

Bolševikų pavergtuose kraštuose Bažnyčiai yra padaryti labai sunkiai atitaisomi nuostoliai. Fizinės ir dvasinės žaizdos, atrodo, neužgydomos. Tačiau nėra jokios abejonės, kad ir iš šiandieninių persekiojimų Bažnyčia kelsis. Iš fizinių ir dvasinių griuvėsių ji kelsis atsinaujinusi ir sustiprėjusi. Ji kelsis ne žmonių jėga, o dieviškąja Kristaus jėga, veikiančia Bažnyčios nariuose. Lietuvos likimas šiandieną labai artimai surištas su Bažnyčios likimu. Su savo vyskupais, kunigais ir pasauliečiais, dalyvaudama persekiojamos Bažnyčios kančioje ir kovoje, tikrai ji dalyvaus ir jos pergalėje ir prisikėlime!

Jubiliejiniais Švenč. Jėzaus Širdies pasiaukojimo metais, lietuvių žvilgsniai su nepalaužiamu pasitikėjimu bus nukreipti į šį dieviškąjį vilties ir pergalės ženklą. Atnaujindama ištikimybės priesaiką dieviškajai Širdžiai šiomis priespaudos dienomis, lietuvių tauta žino, kad savo viltį ji remia į patį stipriausią ir tikriausią pagrindą. Ji žino, kad Dievas išsaugos dvasines ir fizines tautos jėgas naujam prisikėlimui. Vatikano radijas kvietė visus lietuvius, kad šiuos Švenč. Jėzaus Širdžiai pasiaukojimo sukaktuvinius metus atžymėtų ypatingu pamaldumu į dieviškąją Širdį, dažniau priimant Šv. Komuniją ir pavieniai bei šeimose pasiaukojant Švenč. Jėzaus Širdžiai. Liepos 1 d. specialia programa buvo atnaujintas prieš 25 metus padarytas pasiaukojimas. Patį pasiaukojimo aktą perskaitė J.E. vyskupas Padolskis. Tą pačią dieną Vatikano radijas šią Lietuvai brangią sukaktį paminėjo visomis didžiosiomis kalbomis.

Antrojo pasaulinio karo metu, arkivyskupas Luigi Čentoza, Šv. Sosto nuncijus Lietuvai, per Švenč. Jėzaus Širdžiai pasiaukojimo sukakties minėjimą Kaune Karo muziejaus salėje 1940 m. birželio 2 d. pasakė: „Palaiminta giminė, kurios Viešpats yra Dievas. Kilnioji lietuvių tauta su savo šviesiuoju prezidentu, arkivyskupu metropolitu, vyriausybe, aukštaisiais dvasiškiais, pasauliečių ir kariuomenės pareigūnais bei įžymiausiais katalikais susirinko, kad iškilmingai pareikštų didžiausią savo meilę Dieviškajai Jėzaus Širdžiai ir ištikimybę Apaštalų Sostui. Dieviškoji Širdie laimink šitą katalikišką Respubliką!“. Sustiprinkime savo maldas už Tėvynę Lietuvą, kad „Gailestingiausioji Jėzaus Širdis, kuri verkė žiūrėdama į savo išrinktosios tautos nelaimes, priimtų ilgus ir sunkius mūsų tautos iškentėtus skausmus, ir neleistų mūsų priešams viešpatauti brangioje mūsų Tėvynėje Lietuvoje!“.

Kun. P. D.

J. PAUKŠTELIS

Pabudimas

JAUNYSTĖ

Valentas dar niekad hebuvo taip linksmai nusiteikęs, kaip šiandien. Prišokęs smeigs šakes į šieno kupetą ir beveik visą ją švilpt ant vežimo: velniai griebtų! Parvažiavęs į daržinę, pasispiaudė rankas, smeigė šakes į vežimą ir iš karto kone ketvirtadalį jo švilpt ant strėkio. Visas sušilęs, šlapias — prakaitas bėga ir per kaktą, veidą, ir per nugarą — nė kiek nepavargęs — iš kailio išsinerti norisi.

Ant strėkio Marijona šiene nuskendusi, jėgų netekusi, griebia čia, griebia ten — nebesuspėja suminti. Skarelė nusmukusi, plaukai pasileidę, skruostai nuo raudonumo, rodos, sprogs.

— O tu nedūk! — rėkia, dulkes spiaudydama. — Ko čia dabar dūksti?

— Argi aš, Mariut, dūkstu? Aš dirbu.

— A jau, dirbi. Dūksti, iš proto eini, ir tiek.

— Kad, Mariut, šiandien negaliu kitaip. Biesaižin, kas man užėjo. Norisi dūkti — norisi visą vežimą iš karto griebus tau užmesti. Labai daug sveikatos kūne atsirado.

Rūstus Marijonos veidas truputį suminkštėjo.

— Tai kažin kodėl tau tos sveikatos taip jau atsirado?

— Kad nežinau, Mariut, kodėl. Bet tik jaučiu, kad atsirado, ir tiek.

— A jau nežinai. Aš matau, kaip tu nežinai. Tau ir ant kaktos parašyta, kaip tu nežinai.

Marijona prunkštelėjo ir vėl griebė šieno glėbį.

— Nežinau, Mariut. Tikrai nežinau. Iš kur aš galiu viską žinoti?

— Tik jau nesigink. Ko čia dabar ginies?

— Argi aš ginuos? Aš teisybę sakau. Auf meine munes — tikrą teisybę...

— Ajau munės. O tas laiškelis, kažin, ar nė kiek nepadidino tavo munės?

— Koks laiškelis? Ką tu čia, Mariut, dabar blūdiji? Argi gali koks popierėlis žmogui sveikatą padidinti? Popierėlis palieka popierėlis,

— Aha-a, kipšiuke, ir paraudai. Matau, kad paraudai. Chi-chi-chi! Kur neparausi, jei teisybę į akis pasakiau.

— Juokiasi ji. Šilta, tai ir paraudau. Nuo ko čia daugiau parausi?

— Šilta. Kai laiškelį skaitei, tai irgi buvo šilta. Chi-chi-chi! O paskui visą dieną maurojai ardamas kaip Žebris — net namie buvo girdėti. Gal dar sakysi, kad nemaurojai?

Marijona juokėsi išsižiojusi, užsimerkusi, prakaitą nuo kaktos braukdama. Valentui smagu buvo tokią teisybę girdint. Gudri ta Marijona! Tegul ją paibelis, kokia gudri!

Bedęs šakes, užkabino didžiulį šieno plaką, metė, ir Marijona pradingo. Paskui pasigirdo spiuksėjimas, spragsėjimas.

— Nebemesk, kipše... prikrėtei!

— Ką prikrėčiau?

— Ajau... dar klausia! Gerklę prikrėtei!

Išsikapstė iš šieno ir vis sprengėja, spiuksi, krapšto šapus nuo kaklo, iš po palaidinės.

— Nepyk, Mariut, aš netyčia. Tikėk man — netyčia.

— Ajau netyčia. Žinau, kaip tu netyčia. Visada jūs netyčia... Palauk, kai pasakysiu gaspadinei, kad su jos brolio dukterimi kozerius muši, tada tau bus netyčia.

— O Jėzus Marija, Mariut, tik nesakyk! Juk aš tada pražuvęs su dūšia ir su kūnu.

— O kas man darbo, kad tu pražuvęs. Pasakysiu, ir tiek...

Valentas prašė, maldavo, žadėjo niekada šieno į ją nebemesti, kai ji bus išsižiojusi, žadėjo per kermošių kringelį nupirkti.

Marijona vis tiek spyrėsi: pasakysianti, tada žinosiąs, o nusisukusi prunkštė...

Ir kitas dienas Valentui buvo baisiai smagu. Norėjosi būti geram, švelniam, visus kalbinti, juoktis, niekus taukšti. O Marijoną norėjosi nutverti ir pamyluoti. Tegul tave velniai, Mariut, kokia tu gera!

Vienądien jis sužinojo, kad Juzis vaikščiojąs kaip permuštas. Mat, Joninių vakarą su Miliute galutinai susipykęs. Ji su juo šokti daugiau nėjusi ir išvadinusi jį — nėr kaip ir žmogui pasakyti! — pūraklyniu. Juzis ir įsižeidęs, ir vaikščiojąs nesvaimas.

Bet iš teisybės — vyrą tokiais žodžiais! Laiko nugriebus, būtinai reiks nueiti jį apraminti.

Juzis tikrai jau kelintą dieną jautėsi labai nelaimingas. Kai dirba — dar šiaip taip, bet vakarais ir visai... Tada bindzina į daržinę, lipa ant šieno ir driūkso. Ir valgąs Juzis perpus mažiau. Dėl to senė Treškienė labai džiaugiasi — neberyjąs kaip smakas!

Daugiau pas ją kojos nebekelsiu! Ne tik kojos nebekelsiu, bet ir pro jos kiemą nebeisiu! Niekad nebeisiu! — mykė, šnirpštė sau Juzis kaip bulius, grandį į šnerves veriamas.

Ir visos iš Miliutės patirtos nuoskaudos dabar aiškiau negu bet kada atsistojo jam prieš akis. Juk kiek kartų, pamačiusi jį ateinant, pasislėpė! O jei nespėjo pasislėpti, tai nekalbėjo su juo. Susiraukusi ką nors knerpė kampe — siuvo ar mezgė ir tylėjo. Kartais jis visą vakarą pas ją išsėdėdavo, o ji jam nei būū, nei be-e. Ne tik žodžio nepasakydavo, bet ir nepasižiūrėdavo į jo pusę... Dar ir čia būtų nedidelė bėda — ne kalbėk, nežiūrėk, jei nenori, tik paskui iš jo nesijuok! Bet Juzis sužinojo, kad ji juokiasi. Ir dar kaip juokiasi — prunkščia, kikena su mergomis, girdi — jo liemens sieksnis, o kojų tik sprindis. Čia Juzis niekaip negalėjo suprasti, kodėl vyrui negražu ilgas liemuo. Mergai tai negražu, o vyrui! Žiūrėjo į savo liemenį, ir jam atrodė, kad jo liemuo kaip tik gražus.

Bet užtat jis sveikatos turi. Ardamas kartą net arklį pervertė, kai šis nenorėjo eiti vaga. Supykęs stuktelėjo kumščiu, arklys ir atsisėdo ant užpakalio. Bet kaip jai tą sveikatą parodyti? Negi nuėjęs imsi viena ranka rąstus po kiemą svaidyti arba, dantimis nusitvėręs, stalą nešioti? Tada tik daugiau juoktųsi. O Joninių naktį tik vieną kartą teužlipo jai ant kojos, tai ko čia taip jau purkštauti ir dar visoms pasakoti, kad jis...

Ne, šito Juzis niekada neužmirš! Geriau jį būtų jam špygą tiesiog panosin pakišusi ar ką kitą, o ne šitaip.

Ar guli, ar dirba — Juzio lūpos visada smarkiai sučiauptos, o veidas sielvarto iškreiptas. Dabar jį graužia ir kitos gyvenimo patirtos skriaudos. Neturi tėvo, mažam visi piemenys, pusberniai, dažnai ir suaugę prikišdavo: tavo tėvas smilgose sudegė. Negi jis kaltas, kad tėvas smilgose... sudegė? Gerai, kad jų nesudegė. Kol užaugo, už tai dažnai ir mušti gaudavo: duokite, sakydavo, tam mergos vaikui! O koks čia skirtumas — ar mergos, ar ne mergos? Ir algą, kol užaugo, lyg susitarę, visi jam mažindavo. Mat, sakydavo, vis jau ne tikrų tėvų vaikas... Tik dabar, kai pamatė, kad jis sveikatos turi kaip levas, visi geresni pasidarė ir algos nebemažina. Bet užtat dabar mergos nosį suka. Pabandysi prie kurios prieiti, pakalbinti — ir pabėgo, ir juokiasi pabėgus.

Sekmadienį, pietų pavalgęs, Valentas ir nuėjo pas Juzį „trupučį apraminti“.

— Ką tu, ar girdi, brolyti? — kalbino, užlipęs pas jį ant šieno, — dėl mergšės — dėl tokio nieko? Spiauti! Aš niekada dėl jų nesijaudinu. Neverta! Kokia iš to nauda? Geriau kepurę ant šalies ir švilpk...

Bet Juzis — tarytum negirdėtų jo žodžių — guli ir tik dar labiau šnirpščia.

— Klausyk, ar girdi! — bakstelėjo į šoną, paskui į pilvą bakštelėjo. — Geriau einam kur nors. Einam į Sraują — išsipūškuosime dubury, tai ir visokie negerumai bematant išgaruos... Klausyk, — vėl bakštelėjo, — dar kokį priemėtį gausi, per daug jaudindamasis! Aš tau sakau —neišsimoka, tikrai neišsimoka, tegul ji pasikaria!

Juzis tik pasiverte labiau ant šono, sumykė lyg jam pilvą smarkiai skaudėtų ir tyli. Valentas nutarė parodyti „pyktį“:

— Ar žinai — po velnių — aš skeliu tau į žandą, jei tu šitaip. Skeliu, ir tiek. Dėl mergšės nori mazgote pavirsti, ar kas?! Sakyk, ar tu kelies, ar ne? — supurtė, nutvėręs už peties. — Arba bematant gauni!

Juzio nesėkme ne mažiau tą dieną buvo susirūpinę ir Adolis su Ignu.

— Bobos vis dėlto kvailas dalykas!—rimtai kalbėjo Ignas, sėdėdamas ant prieklėčio.

— Tai jau kvailas, — šyptelėjo Adolis.

— Kuriems velniams jos reikalingos, sakyk man? — dar rimčiau kalbėjo. —Tik su šipainioji žmogus, paskui ir neduoda tau ramybės.

— Užtat reikia nesipainioti.

— Gera pasakyti — reikia! O kai pradeda lipti kaip smala — ir ką tu padarysi?

— Na — pasitrauk. Parodyk, kaip sako, valią.

— **Valią. Ką čia valią?** Kai merga graži, tai ir tavo valia šnipšt. Pasaulyje toks dar negimė, kuris būtų ją parodęs.

— Žinoma, — atsiduso Adolis.

— Ir kas toji Simėniukė? Na, pasakyk— kas? Fintikliuška ,ir tiek. Ignas staiga nubloškė papiroso nuorūką, užmynė ją.

— Einam.

— Kur.

— Pas jį — kurgi daugiau. Vesime, po čemeriais, ar į vakaruškas, ar šiaip kur, kad užsitrenktų, o taip tai...

— Teisybė, užsitrenkti reikia.

Ignas užsivilko, armoniką pasiėmė.

— E-ei, tu, ar dar gyvas? — pirmas įėjęs į daržinę, sušuko Ignas.

Tylu kaip kapinėse. Tik nuo šieno kyšo batu apauta koja. Adolis pasišokėjo ir griebė už jos. Visai netikėtai ant jo Valentas.

— Ko jūs kabinatės prie žmogaus?

Strėkis visas sujudėjo, surūko, ir abu vaikinai kamuoliu vitirkštelėjo žemėn.

Staiga abu pašoko ir susikibo per pusiau.

— Na, ko tu?!

— Na, ko tu?!

Abu striktelėjo, kaip ant spyruoklių (vienam ištrūko saga) ir į šieną, — keliskart kulvartomis ir vėl statūs: Adoliui marškiniai išsipešė.

— Po šimts karabinų — ar ilgai čia dūksite?! — suriko Ignas ir užraitė polką. Vaikinai siūstelėjo į vidurį daržinės ir, nutvėrę vienas kitam per pusiau, ėmė dėti į padą. Lakstė, daužėsi, trypė — tartum jie per visą savaitę nebūtų sunkiai dirbę ir jokių rūpesčių visai neturėtų. Jų azartą pamatęs, nušliaužė nuo šieno ir Juzis. Bet šliaudamas akį prisikėtė — pasitraukęs, voką išplėšęs, ėmė spiuksėti. Valentas numetė švarką, čiupo Juzį ir pasileido su juo per daržinę.

— Ii-ha-a! — staiga sušuko Juzis, trenkdamas koja į žemę. Nebejuto jis nei krislo akyje, nei visų kitų savo „bėdų“ — prisitūpdamas tik trypė ir nuolat šaukė: i-i-ha-a!

Bet Ignas nuo polkos perėjo prie maršo.

— Koks čia šokimas, po šimts karabinų, be mergų? Einam pas Garbštaičias!

Ir visi kuliu išsiverte iš daržinės. Ignas visu platumu plėšė maršą, jam iš abiejų pusių Adolis su Valentu, o Juzis, šokių azarto pagautas, petį perkreipęs, paskliunda skuto pirmas.

(Bus daugiau)

PASAKŲ NAMELIS

Kai mūsuose knygų mėgėjų skaičius tiek sumažėjo, kad naujų leidinių tiražas priverstas kristi, — atrodo, dar blogiau yra su vaikams leidžiamomis knygomis. Viena, jų rašoma ir leidžiama nepaprastai mažai; antra, jų perkama tik vienos kitos šeimos (vienoje didelėje lietuvių kolonijoje gražiai išleista, iliustruota vaikų knyga, platintojo apgailestavimu, nesulaukė nė vieno pirkėjo!).

Savaime aišku, jei vaikai nuo mažens ne pratinami skaityti lietuviškos knygos, jos, tos knygos, likimas labai apgailėtinas. Koks likimas tokių vaikų lietuviškumo atžvilgiu, čia nė nesiimu spręsti.

Matydami menką susidomėjimą vaikų knyga, meta plunksną ir vaikų rašytojai: jau seniai nieko naujo nepaskelbė Vytė Nemunėlis, Vyt. Tamulaitis, Stp. Zobarskas, L. Žitkevičius ir k. Vos nevos laikosi žurnalas „Eglutė", kurią tik rūpestingos Putnamo seselių rankos tebegaivina. Šis pigus žurnalėlis, svetur gyvenantiems lietuviukams itin kruopščiai rengiamas, nesulaukia mūsų šeimų entuziastiškos paramos...

O Lietuvoje?

Tėvynėje Lietuvoje vaikų literatūra itin rūpinamasi: jos leidiniai leidžiami dideliais tiražais (25.000 - 50.000), tie leidiniai skoningai ir gražiai iliustruoti, pritaikytas formatas ir rašmenų dydis.

Štai pas mane ant stalo guli net keturios vaikams parengtos Kosto Kubilinsko knygos: „Mano spalvos" (1957 m., 20 psl.), „Mano skaičiai" (1957 m., 16 psl.), „Stovi pasakų namelis" (1957 m., 76 psl.) ir „Buvo buvo kaip nebuvo" (1958 m., 96 psl.). Visos tos knygos kelių spalvų piešiniais iliustruotos, visos eiliuotos, o paskutinių dviejų turinys nuaustas mūsų liaudies pasakų motyvais.

Kostas Kubilinskas pradėjo domėtis vaikų literatūra dar gimnazijoje besimokydamas. Jau tada, nepriklausomo gyvenimo metu, mėgino eiliuoti ir savo pirmuosius bandymus siųsti to laiko vaikų laikraštėliams. Pasikeitus gyvenimo sąlygoms, jaunas autorius plunksnos nemetė ir nenusigręžo nuo vaikų literatūros, kaip padarė ne vienas rašytojas. Tai jam išėjo į naudą: šiandien jis valdo plunksną maestriškai, ir jo pasakos bei trumpi eilėraščiai populiarūs ne tik Lietuvoje, bet ir svetur. Kostas Kubilinskas pažįsta vaikų psichologiją, pataiko prabilti jų kalba — nesudėtinga ir vaizdžia, pasirenka įdomų turinį ir jį apipavidalina skambiais ritmais ir rimais.

Štai, „Mano skaičių" knygoje K. Kubilinskas pasišovė aprašyti pirmuosius penkis skaičius. Tema sausa ir nedėkinga. Tačiau autorius su ja susidoroja labai vykusiai. Rašydamas apie vienetą, jis taip dainuoja: „Aš turiu galvytę vieną. Ir galvoju aš kas dieną. Pagalvoju. Pamąstau. Ir namelį pastatau. — Aš turiu veiduką vieną ir prausiuosi jį kas dieną: man daržely tarp vaikų gėda būti murziuku".

Rašo J. Kuzmionis

Dainuodamas „Mano spalvų" knygoje apie spalvas (raudoną, žalią, geltoną ir k.), K. Kubilinskas šitokiu liaudies motyvu kalba apie žalią:

Žalia rūtelė dygo,
Žalia rūta žaliavo.
Vai lygo - lygo - lygo,
Žalia rūtelė dygo...

Pasakų motyvai

Vaikai mėgsta pasakas ir dargi eiliuotas. Turėdami gerą atmintį, jie nesunkiai jas ir atsimena. Gerai atsimename, kaip noriai mūsų vaikai skaitė Vytės Nemunėlio eiliuotą pasaką „Meškiukas Rudnosiukas" ir kaip įspūdingai deklamavo patį pirmąjį ketureilį:

Ten miške, kur eglės ošia,
Po pušim sena, sena
Buvo meškinas Rudnosis,
Rudnosienė — jo žmona...

Lengvai ir vykusiai ir K. Kubilinskas sueiliavo visą eilę mūsų liaudies pasakų didesniame „Stovi pasakų namelis" leidinyje. Čia randame „Oželį kvaišelį", „Ledinuką", „Katinėlį ir gaidelį", „Bebenčiuką ir kvailutę", „Apie narsųjį strazdą" ir „Jaučio trobelę". Kitame — „Buvo buvo kaip nebuvo" rinkinyje randame eiliuotas šias pasakas: „Buvo buvo kaip nebuvo", „Uodegą vedegą", „Tingį ingį dykaduonį", „Vilko skrebučius", „Lapės radybas", „Ilgaūsį neklusnųjį" ir „Vilkas uodegą prišalo".

Eiliavimas lengvas, žaismingas. Ritmas įvairus, pritaikytas pasakos veiksmui ir nuotaikai:

„Vaikučiai zuikučiai, toli, pagiry, nuo seno gyveno senukai geri. Turėjo namelį šiaudų stogeliu ir baltą oželį riestu rageliu. Oželis kvaišelis senukų neklausė: išbėgs iš pirkelės — ir jo nesugausi" (Oželis kvaišelis).

Pasakose paprastai yra pamokomų motyvų. Nevienas vaikų pasakorius tą motyvą kartais pertempia, pats moralizuodamas ir neleisdamas mažam skaitytojui pasidaryti savo išvados. To kraštutinumo K. Kubilinskas vengia. Net tokią pasaką, kaip „Tingis ingis dykaduonis", kur kalbama apie tinginį berniuką ir jo svajas — „suras ti aukso šalį, prisikasti jo kapšelį, aukso guolį pasikloti, graužt raguolį ir miegoti" — autorius užbaigia ne moralizavimu, bet tokiu darbo vaisius iškeliančiu posmu:

„Oi, tai buvo dyvų vaišės, su karvojais, su ragaišiais! Gėrė žvirblis miežių alų, kol širdelė jam apsalo. Kai sugrįšiu iš tų vaišių, tai parnešiu tau ragaišio, o žila žiniuonė sako, duos tau lapino pyrago... Gardumėlis! A-ta-ta! Va, ir pasaka baigta".

Tačiau K. Kubilinskas specialiai nesigraibsto pamokomų motyvų: pasaka esmėje yra nebūtų įvykių pynė, kuri sukelia juoko, nuostabos ir lengvais sparnais perkelia į kitą — svajų ir burtų — pasaulį. Šio motyvo pasakos sudėtos naujausiame „Buvo buvo kaip nebuvo" rinkinyje, kurio pati pradžia gražiai atskleidžia to motyvo platybes:

Buvo buvo — kaip nebuvo:
Šlumšt į šulinį įgriuvo
Lapė, katinas, ožka,
Šernas, vilkas ir meška.
Lapė stypsi,
Šernas kriuksi...
Neišlipsi,
Nepaspruksi...

— — —

Mums reikia susirūpinti mažųjų lietuviška lektūra. Jei patys nepajėgiame išleisti pakankamai įdomių knygų vaikams, be žalos galime pasinaudoti ir Lietuvoje išleistomis K. Kubilinsko knygomis: jos vaikams bus įdomios, patrauklios ir naudingos.

Piūties pabaigtuvių prisiminimai Lietuvoje

LAIŠKAS IŠ ČIKAGOS

Teatleidžia gerbiamasis redaktorius ir tesupranta skaitytojai: rimtomis temomis nebegaliu galvos suktė. Tokie neįprasti angliškam tremtiniui užėjo karščiai, kad ir iš viso nesinori nieko rašyti. Taigi, pavasaris buvo, kaip pavasaris, nors saulutė ir dažnai švietinėjo, bet ir vėjelis papūsdavo nuo ežero, ir debesėlis iš Kanados atskrisdavo, vis galima buvo kentėti. Tik staiga gegužės 2 dieną kai užspigino daugiau kaip 90 laipsnių, tai viskas ir pasikeitė. Birželio mėnuo turėjo daugiau kaip 10 dienų su vidurdienio temperatūra per 90. O ir kitos taip vis apie 80 ir 70 sukosi. Taigi, nei kur pasislėpsi ,nei kur pabėgsi. Dabar jau aišku, kodėl amerikonai kareiviai ir Anglijoje išsiplėšę marškinius vaikščioja. Iš pripratimo. Čikagoje kostiumuotų tik biznio rajone pamatysi ir tai lengvos vasarinės medžiagos švarkais. Moterys irgi nusirengusios kiek padorumas leidžia. Visai trumpelytėmis kelnaitėmis ne tik tos, kurios į Monroe ar Mansfield panašios manosi, bet ir tos vyresnės ir ne taip dailios vaikštinėja. Ir ne tik apie namus, bet ir mieste po krautuves ir visur. Čikagos parkai ir paplūdymiai paežery visi sausakimšai prisigrūdę. Tik bėda, kad rytinėje dalyje, kur ežeras, daugiausia juodžiai gyvena, tai dėl to daugelis vengia į tokias integruotas maudykles eiti. Tie, kurie jau spėjo įsigyti automobilius, važiuoja „piknikauti".

Apylinkėje yra daug gražių mažesnių ežeriukų, o ir didysis Mičiganas turi daug gražių pakrančių toliau nuo miesto. Lietuvių labai mėgiama yra „Sandūnų" vietovė. Čia šeštadieniais ir sekmadieniais pilna tautiečių. Vietovardis skamba visai lietuviškai, tai iš Sand dunes darinys. Labai graži ir mėgiama piknikų vieta yra apie 40 mylių nuo Čikagos pas lietuvius salezičius, kurie šioje labai gražioje kalnuotoje ir ežeruotoje vietoje turi namus, koplyčią ir gimnaziją. Angliško tos vietovės pavadinimo nė nežinau. Lietuviškai vadinama Šiluva. Tai labai panaši vieta į angliškąją lietuvių Sodybą. Tik daug didesnė. Čia strateginėse vietose pristatyta stalų ir suolų, net pečiukai lauke pamūryti tiems, kurie nori ką pasikepti. O tokie kepimai lauke Amerikoje labai madingi. Beveik visur gali gauti gražių apskritų medinių anglių, o taip pat ir specialaus skystimo toms anglims greit įkurti, dėl to ir namie daug kas sodeliuose vasarą valgyti gaminasi, nes virtuvės kaitinti nenori. Toks kepimas ant anglių teikiąs net specifinį kvapą maistui, daugiausia mėsai. Kas prie to kvapo ir skonio įpranta, kas jį labai mėgsta, gali buteliuose nusipirkti tokio „barbecue" skystimo. Palaistai bet kokį produktą, ir kvepia, lyg lauke ant anglių keptas. Benzino stotys ar garažai, be tokių anglių, maišais pardavinėja ir ledus. Piknikautojai, kurie savo maistą ir gėralus vežasi, supila tokį maišioką į specialią dėžę, pristato alaus dėžučių, bonkų ir kepinių, kurie tarp ledų ir ilgą kelią išlieka nesugedę.

Namuose čikagiečiai nuo karščių ginasi įvairiais būdais. Yra oro vėsintuvų, kurie, langus uždarius, buto temperatūrą numuša keliasdešimt laipsnių. Tai elektriniai, gan komplikuoti aparatai, kurie taip pat sumažina ir drėgmės laipsnį, arba pagal reikalą gali tą drėgmę padidinti. Šitokie aparatai nepigūs (vidutinis apie 200 dolerių). Paprastesnis būdas yra judinti orą kambaryje elektriniais „fanais" (neatsimenu, kaip juos lietuviškai „Margučio" radijas vadina). Tokių įvairaus dydžio ir stiprumo judintuvų Čikagoje užtiksi kiekviename name.

Karščiai verčia žmones daug gerti, dėl to smarkiai naudojama visokios kokakolos ir sevenapai, o taip pat ir alutis.

Čia pat ir atostogų sezonas. Kaip anglai visi spraudžiasi į pajūrį, taip ir čia žmonės važiuoja į miškus stovyklauti, skrenda lėktuvais į Floridą ir Californiją saulėje pasikepinti (lyg čia jos būtų negana!). Labai mėgiamas sportas — žuvauti. Vyrai palieka šeimas ir po kelis susitarę sprunka kur į tolimesnį ežerą kelioms dienoms ar savaitei.

Vieną pavakarę pasirodė vakaruos toks nešvarus, lyg rausvas, lyg pilkas debesėlis. Greit jis perbėgo per miestą, nulaužė daug medžių šakų, nutraukė elektros ir telefono vielų, stogus apdraskė. Popierius iš nešvarumų dėžių, medžių lapus taip pasukinėjo, kad paskum, lyg, rodos, lijo popier galiais. Čikagiečiai nesistebėjo, tai, esą, buvęs mažas uraganėlis, o mums, naujokams, taip jau gera audra atrodė.

Praėjusią savaitę pradėjo lyti, tai per 6 valandas prilijo 4 ir pusė inčės. Kanalizacija nesuspėjo viso vandens suimti, paplūdo gatvės, ir daugelio namų rūsiai buvo apsemti. Kiek buvo darbo čikagiečiams! Kitą dieną autobusai daugely gatvių nevaikščiojo pro užtvindytas patiltes ir įdubimus. Daug automobilių apsemti gatvėse liko. Žmonės į darbą pėsčiomis turėjo eiti, vėluotis ar visai nenueiti. Štai tau ir geras klimatas! Karšta nesvietiškai. Vienas Čikagos klebonas prie savo bažnyčios lentoj šitaip įrašė: „Jeigu tau karšta, tai gerai pagalvok, kurį kelią pasirinkti, kad ten, kur nueisi, nebūtų dar karščiau".

Algirdas Pužauskas

(E) **Nepataria veržtis į aukštuosius mokslus.** Vilniuje suruoštas abiturientų vakaras, į kurį atvyko ir švietimo ministeris Gedvilas. Jis patarė nesiveržti į aukštąsias mokyklas, o eiti dirbti gamyboje.

(E) **Sustojo „Saulė"**, vienas seniausių Amerikos lietuvių savaitraščių, įsteigtas prieš maždaug 70 metų. Buvo spausdinamas senąja rašyba ir skaitomas senesnės kartos ateivių. Tai kartai išmirus, laikraštis nebeteko skaitytojų.

(E) **Didžiulis mūsų kultūrinio palikimo reikalas.** Vaclovo Biržiškos per 50 metų sukurtas ir po jo mirties Mykolo Biržiškos spaudai paruoštas „Aleksandrynas" (3 tomų) jau atiduotas spaustuvėn. Leidžiamas Kultūros Fondo rūpesčiu. Prenumeratos pinigus ir aukas tam reikalui galima siųsti adresu: J. Arštikys, 1523 So. 48th St., Cicero 50, Illinois, USA.

BŪTINUMAS MIRTI

GIUSEPPE BERTO

Lauke ten turėjo eiti pareigas vis tas pats sargybinis. Protarpiais žemu balsu jis sušvilpdavo ar suniūniuodavo vis tą patį dainos posmą. Laikas nuo laiko pasigirsdavo ir jo kojų žingsniai, vis du ar trys žingsniai viena kryptim ir du ar trys kita, vis taip atsitiktiniais protarpiais. Tie jo kojų žingsniai dirgindavo, nes jie nelauktai pasigirsdavo ir visad sujudindavo žmogų, paskendusį kančioje ir besistengiantį joje užsimiršti. Jis nežinojo net, kas dabar per laikas. Anksčiau — jam atrodo, kad jau senas tai laikas — jis girdėjo, kaip toli ten bažnyčios bokšte laikrodis numušė; tada turėjo būti trys valandos, bet jis labiau nė nepasidomėjo. Paskui jis laukė, net nežinojo, kiek ilgai, vis tikėdamasis, kad vėl išgirs laikrodžio dūžius; bet dabar jis liovėsi jau apie tai galvoti. Šiuo metu nebebuvo jau panašu, kad ateitų tie kiti. Gali būti, kad juos ištiko kitoks likimas negu jį. O gal toks pat likimas ar panašus, tik atskirai, ne su juo, kitoje vietoje.

Tam jų likimui, tikriausia, jis taip pat bus padaręs įtakos. Kai jį mušė, tai jis niekaip nepajėgė susilaikyti nešaukęs, ir jis tikras, kad jie bus buvę netoliese ir girdėję. Vėliau jis buvo verčiamas praeiti pro ten, kur jie buvo, ir tuo paveikti juos. Kažkas išpylė ant jo kibirą vandens, kad jis atsigautų, ir du žmonės vilko jį, ir jis bus tada labai pasigailėtinai atrodęs, visiškai ne tokia jau išdidi figūra, kokią jis buvo vaizdavęsis. Tai jis neturėjo net drąsos pakelti akis. Bet jis vis tiek užmetė akis į jų kojas — Marijus atsirėmęs į sieną, o Titas per dvejetą žingsnių nuo jo, taip pat rymojęs, prie sienos; jie laukė savo eilės, kol bus tardomi. O po to jis ilgai laukė jų, bet dabar jie nebeateis jau; jis nežinojo net, ką dėl to galvoti, jis iš viso nebenorėjo galvoti. Gulėjo kniūpsčias šiauduose, stengdamasis nustoti jausti šitas grynai kūniškas kančias, sukeltas smūgių, tas kančias, kurios pamažu aprimsta. Gali būti, kad Marijus ir Titas guli kur nors netoliese šitokie pat, kaip ir jis. Jie taip pat gal laukia, kol ateis sprendimas, o tuo tarpu eina laikas, kurio nėra prasmės jausti.

Sargybinis lauke ten dabar bus atsisėdęs. Jau kuris laikas nebegirdėti jo žingsnių garso. Jis bus atsisėdęs ant slenksčio, nes tas niūniuojamosios dainos posmas ataidi kažkur iš uždurio. Tai karinė daina, kurią ir jie patys yra be galo daug kartų dainavę. Žodžiai minėjo merginą, kuri buvo įsimylėjusi ir laukė, tai jie tiko visiems kariams, vis tiek, kurioje pusėje jie bebūtų.

Tada jį pasiekė žingsnių dunksėjimas, tik dar tolimas. Gal tai bus susiję su tuo, kas jam turi atsitikti, tik jam rodos, kad dar per anksti. Dar pro niekur nematyti, kad jau švistų.

Iš tikrųjų žingsniai tie turi pasiekti jį, nes dabar štai sustojo už durų. Net ne vienas eina. Gal du ar net trys. Staiga pakėlė skląstį ir atidarė duris. Vargais negalais jis pasuko galvą, bet neįstengė nieko įžiūrėti, net giliausių tų nakties tamsybių lauke. Kur jis numestas, iš to kampo nepajėgė matyti net šviesos prie durų. Tai gulėjo nejudėdamas ir laukė.

Iš lauko vėl buvo užstumtas durų skląstis, ir tolumoje nutilo žingsniai. Bet kažkas bus įėjęs vidun, tik jis neįstengia įžiūrėti tamsoje. Vis dėlto jis, rodos, girdi kvėpavimą ir kažkaip jaučia, kad čia yra žmogus. Lauke sargybinis pažengė du ar tris žingsnius, tada sustojo, vėl paėjo, vis prisitaikydamas prie dainos ritmo. Tebevaikščiojama vis to paties sargybinio; jis dar nepakeistas.

— Marijau, — sušnibždėjo jis. — Titai.

Kurį laiką niekas neatsiliepė. Paskui pasigirdo balsas.

— Tai aš, — švelninamas balsas, moters balsas.

— Kas tu esi? — paklausė jis.

— Mano vardas Laura, — tarė balsas.

— Ar tu esi mūsiškė?

Balsas ne iš karto ryžosi atsakyti.

— Ne, — atsakė.

— Biauri kalė tu, — iš reto, bet ryžtingai atsakė jis. Galvą jis pasidėjo ant rankų ir užmerkė akis. Tai jie dar nebaigė su juo.

Atėjusioji nieko nesakė. Netrukus buvo girdėti, kad ji sujudėjo. Ji stengėsi uždegti žiebtuvėlį, kuris vis springo. Penkis ar šešis kartus ji brūkštelėjo, kol įsiliepsnojo dagtis. Tada ji uždegė žvakę. Ji stovėjo ir rankoje laikė žvakę, ir šviesa krito į jos veidą. Mergiškas veidas, itin smulkus veidas, maža nosis, mažos akys, ir aukštyn sušukuoti plaukai. Vilkėjo karines kelnes, au linius batus ir storą megztinį, laisvai kabojusį ant nesubrendusios jos krūtinės. Žvakės riebalai tirpo ir vienu metu buvo beužslopiną liepsną. Tai mergina paėjo, paliejo ant akmeninės palangės riebalo ir ten pastatė žvakę. Nugrįžusi nugarą, tada ji atsistojo netoli sienos. Liepsna atsigavo. O ji žiūrėjo į šiaudų driekinį, ant kurio gulėjo žmogus. Nieko daugiau ji nepajėgė įžiūrėti, tik jo kūno pavidalą ir trumpus plaukus. Ilgai ji šitaip stovėjo žiūrėdama, o jis nė nepajudėjo. Kambario grindys raus vų plytų, tvarkingai sudėtų eilėmis. Išsiblaškiusi mergina ėmė grabaliotis savo kišenėse. Ji išsitraukė dėžutę cigarečių ir vieną išsiėmė.

— Ar nenori cigaretės? — paklausė ji vyriškį.

Jo atsakymas prasiveržė iš pačios tolimos gilybės.

— Biauri kalė tu, — tarė jis.

Mergina cigarečių dėžutę įsidėjo atgal kišenėn. Ji pasilenkė prie liepsnos užsidegti tos pasiimtosios cigaretės. Kelis kartus ji stipriai patraukė, įsižiūrėjusi į liepsną.

— Tu neturėtum šitoks būti, — tarė ji. — Nėra jokios prasmės.

Visą laiką ji kalbėjo vis tuo pačiu maloniu balsu, lyg radijo pranešėja. Tada vėl atsigrįžo ir pasuko žvilgsnį į tą vyrą.

— Ar jie sakė, kad sušaudys tave? —tarė ji. — Jie sušaudys tave šįryt, kai tik pra švis.

Vyras gulėjo ir nejudėjo, panėręs rankose veidą.

— Aš jau keletą esu mačiusi mirštant,— tarė mergina. — Jei įskaityti tave, tai bus jau septynetas, ir tokie dalykai man nepatinka. Aš nenoriu, kad žmonės šitaip mirtų. Tu nepajėgsi suprasti, nes pats esi įsivėlęs į tą reikalą. O kai žiūri iš šalies, tai iš karto matyti, kad čia yra nesusipratimas. Kvaila atkaklumo išraiška.

Nors ji tebežiūrėjo į tą vyrą, bet kalbėjo, rodos, ne jam, o sau ir apskritai visam pasauliui.

— Kai kurie jų mato, kad čia tam tikra kvaila atkaklumo rūšis, bet jie neįveikia persilaužti, — tarė ji. — Kartą mačiau vieną tokį, kuris nenorėjo kalbėti, bet taip pat nenorėjo ir mirti. Tas turėjo būti pakartas, ne sušaudytas. Jis turėjo būti pakartas kaip tik savojo kaimo aikštėje. O visas kaimas buvo ištuštėjęs, visi namai uždarinėti. Žmonės užsidarinėjo iš baimės ir neapykantos mums. Jie visi nekenčia mūsų. O jam taip pat buvo ne į gera, kad visas kaimas ištuštėjo. Man rodos, jam būtų užtekę narsumo drąsiai mirti, jei ten būtų susirinkę šiek tiek žmonių. Vis dėlto jis atsisakė pasielgti taip, kaip buvo liepta. Apdaužė jį, kol privertė atsisėsti kėdėje, o kai užnėrė ant kaklo virvę, tai jis ėmė šaukti, kad palauktų, kad jis viską pasakysiąs. Tai jie laukė, net nunėrė nuo kaklo virvę, nes jis atsisakė kalbėti su virve ant kaklo. O kai jie nunėrė virvę, tai jis atsisakė kalbėti, ir jie vėl užnėrė virvę, ir jis vėl pradėjo šaukti, kad viską pasakysiąs. Tai jie antrą kartą nunėrė virvę, nes galėjo būti itin svarbu, ką jis turėjo pasakyti. O jis tada pradėjo šaukti, kad jie yra kiaulės, ir šaukė šitaip ne dėl drąsumo, o vien iš nevilties, kad reikia mirti. Tai jie užnėrė ant kaklo virvę, paspyrė šalin kėdę ir daugiau nebekreipė dėmesio į jo šūkavimus. Bet tai nemalonus reikalas; jam pačiam taip pat tas reikalas turėjo būti nemalonus. Jei žmogus nusprendžia mirti, tai jis turėtų nepristigti drąsos narsiai mirti.

Ji pakalbėjo neskubėdama. Žodžiai buvo tariami lėtai, vis ta pačia balso gaida. Užstojusioje tyloje buvo girdima, kaip dunksi atsitiktiniai sargybinio žingsniai.

— Tu mirsi drąsiai, — tarė mergina. — Tu toks pasiryžęs, ir kiekvienam aišku, kad tu mirsi drąsiai. Bet tu miršti dėl klaidingo nusistatymo. Ak, aš nekalbu čia dėl to, kuo tu tiki ar kuo netiki. Aš kalbu dėl to, kaip jie sučiupo tave. Labai gerai žinai, kaip jie sučiupo tave. Nė vienas taviškių nė karto neiššovė ir neriktelėjo. Jie iš anksto paspruko, taigi išdavė tave. Anksčiau, kitais atvejais jau yra šitaip buvę. O dabar tu dėl to nori mirti.

Ji vis tebekalbėjo tuo pačiu pavergiamu balsu, bet dabar atidžiau žiūrėjo į vyriškį. Vienok jis nerodė jokio ženklo, kad girdi, ką ji kalba. Jis tebegulėjo sustingęs, rankose panarinęs veidą.

— Gali būti, kad jie negalėjo pakęsti tavo veido, nes tu iš jų per daug reikalavai, — tarė ji. — O gal jų sumanymai buvo ne tokie, kaip tavo. Tai jie ir suruošė tau spąstus miegančiam. Tau ir tiems dviems kitiems. Bet tie du kiti nemirs. Jie prakalbėjo. O kodėl tu negali kalbėti?

Ji truputį lūkterėjo ir tada tęsė toliau. Ji aiškiai norėjo, kad laikas leistų jos žodžiams veikti tą vyriškį josios trokštamąja prasme.

— Tu netiki man, ar ne? — tarė ji. — Aš žinau, kad tu netiki man. Jei tu tikėtum man, tai nebeturėtum jau drąsos mirti, o tu vis galvoji, kad reikia mirti. O anie prakalbėjo, net nemušti. Jie iš karto pamatė, kad nėra prasmės taip atkakliai laikytis, kaip tu. Kodėl tu negali šio to pasakyti? Tu gali papasakoti kokią nors istoriją, ir tada mes nebešaudysim tavęs. Tu žinai, kad žiaurumas nėra mūsų pagrindinis dėsnis. Kartais mes esame priversti žudyti,

(Nukelta į 4 psl.)

MOTERŲ *kampelis*

Veda V. Grinkevičiūtė - Funkienė

ATSARGIAI SU SAULE

Vasara. Visi, kas gali, skuba kiekvieną laisvą minutę praleisti miške, prie jūros, kur nors gamtoj ar net ir savo balkone. Visi per ilgą žiemą ištroško saulės ir dabar nori kuo daugiau pasinaudoti ja. Bet, kaip visuomet, viskas, kas per daug, būna nesveika.

Žmonės, kurie turi nesveikus plaučius ar širdį, turi vengti saulės, jiems reikia stengtis būti pavėsy, tyrame ore. Sveiki žmonės turi atsiminti, kad begulėdami per ilgai saulėj gadina sau nervus ir netenka ramaus miego, o ponios, be to, susilaukia daugiau raukšlių ir gali lengvai netekti odos švelnumo.

Kas nori juo greičiau saulėj įdegti ir gal voja, kad dėl to reikia valandomis „kepintis", vargu ar susilauks norimų rezultatų. „Per jėgą" nenudegsi, tik oda smarkiai pa raudonuos ir pradės skaudėti ir luptis. Geriausia būtų pirmąją dieną kepintis tiktai 10 minučių, antrąją jau 20 minučių, o trečiąją jau beveik visą valandą.

Daug kas kremu tepa odą, prieš imdami saulės vonias. Aš esu priešinga tam. Geriau duoti odai laisvai pasinaudoti oru ir saule, be to, nereikia jai duoti atprasti nuo jos normalių funkcijų. Tik vakarais karts nuo karto gera patepti viso kūno odą aliejum.

Gražina

DURYS

Pro langą mes galim žiūrėti ir stebėti pa saulį, bet pro duris įžengiam į ją, jau dalyvaujam tame pasaulyje ar įsileidžiame jį pas save.

Įeinamosios durys į mūsų butą ar namą yra jau lyg ir vizitinė kortelė mums patiems. Netvarkingos, negražios durys rodo, kad už jų gyvena apsileidę žmonės. Net ir tuose vadinamuosiuose moderniuose serijiniuose namuose, kur visos durys vienodos, galima šiek tiek įžiūrėti asmeninių bruožų. Bent jau savo vizitinę kortelę durims galima paruošti ir pakabinti kiek skirtingą nuo kitų. Paklotas prie durų tegul būna visuomet švarus ir gražus, o ne sudėvėtas iki paskutinio. Kur leistina, tegu prie durų ka bo įdomi lemputė.

Durys — tai siena tarp mūsiškio namo ir visko, kas svetima, bet tokia siena, kuri pagal mūsų norą visuomet galį būti atidaryta. Kiek sykių per dieną mums prie durų kažkas vis skambina ar beldžiasi ir kaip dažnai mes skubam nekantrūs niūriu veidu, galvodami: „Ak, ir kas ten vėl?" O būna, kad atidarai duris ir matai, jog ten stovi seniai nematytas draugas. Bet jau per akimirką nespėsi pakeisti savo veido išraiškos, ir draugas, kuris gal skubėjo pas jus su širdingiausiais jausmais, susidarys nevisai malonų pirmąjį įspūdį. Tad eikime atidarinėti durų svetingai nusiteikę. Jei atida rę pamatysite, kad ten stovi kas nors, ko jūs nenorite matyti ar įleisti, gal vėl koks agentas, kuris nori jums ką nors parduoti, ko jūs visai nenorite, tai tik neužtrenkite durų, ką nors piktai suburbėję! Tai įžeis stovintį prie jūsų durų žmogų ir parodys jūsų neišauklėjimą. Mandagiai, bet tvirtai ir greitai pasakykite dėkui, jums nieko nereikalinga ir tuoj uždarykite duris.

Jūs buvote mieste ar kur nors išvažiavę, o dabar stovite prie savo durų, atrakinate jas ir įeinat. Nenorom pajuntat, kad dabar esate namie, kad čia jūsų asmeniškas pasaulis, kad viskas svetima liko už durų. Kasdien mes įeinam ir išeinam pro savo du ris, nieko ypatinga negalvodami. Bet beveik kiekvieno žmogaus gyvenime yra lemiamų akimirksnių, kai jis su baime, su laimės išraiška, su neapykanta, su viltimi ar meile žiūri į kurias nors duris.

Yra garbingų durų — jos veda į bažnyčią, ir žmogus su ypatingu jausmu atidaro jas.

Yra iškilmingų durų — jos veda į pilį, į muziejus, į rotušes, į visokius parlamentus. Nevisuomet ir ne kiekvienas gali jas atidaryti ir įeiti, bet tai toli gražu nereiškia, kad tik laimingi žmonės įžengia pro jas.

Yra linksmų, viliojančių durų — tai durys, kurios net tartum pačios prašo, kad juo daugiau žmonių įeitų pro jas. Tai durys į teatrus, kinus, restoranus ir kitas pra mogų vietas.

Yra baimingų durų, kurios veda į kalėjimą, į policiją, į teismą. Retas kas nori įeiti pro tokias duris.

Yra tragiškų durų, kurios veda į operaci nes sales, į lavoninę ir... į kapines.

Bet pačios gražiausios, geriausios durys yra tos, kurios veda į namą, į normalų namą ar butą, durys, už kurių gyvena sveika ir laiminga šeima.

V.F.

NEUŽMIRŠO, KAIP ATSITIKO SU PABALTIJO VALSTYBĖMIS

(E) „Stuttgarter Zeitung" birželio 20 d. pateikė savo Kopenhagos korespondento pranešimą, kuriame pabrėžiama, kad Chruščiovas savo kalba Rygoje sugadinęs sau reikalą visoje Skandinavijoje, kurią ke tina rugpiūčio mėn. lankyti. Siūlydamas Baltijos jūrą padaryti beatomine ir beraketine zona, Chruščiovas įžeidinėjęs Daniją ir Norvegiją, kurios, girdi, tik per nesusi pratimą patekusios į „blogą draugiją", į ta riamai agresyvinę NATO organizaciją. Chruščiovo kalba Rygoje Skandinavijoje sukėlusi tikrą nepasitenkinimą. Šiaurės valstybėse tąja proga esąs prisimenamas Pabaltijo valstybių likimas. Ir į jas Maskva prieš antrąjį karą kalbėjusi panašiai, kaip dabar į Daniją ir Norvegiją.

BERLYNO BURMISTRAS W. BRANDT

Šis žmogus yra ir vokietis ir dar partinis vokietis, bet ir vienu ir kitu atveju išsiskiriąs iš kitų demokratinės Vokietijos vadų. Kaip socialdemokratas jis nekelia pirmon eilėn klausimo, kad reikia būtinai pirmiausia atsisakyti atominių bombų ir ieškoti susitarimo su rusais. Kai tais reikalais būtina pasisakyti, tada Berlyno burmistras Willy Brandt yra gal artimiausias tai politikai, kurios laikosi V. Vokietiją valdanti krikščionių demokratų partija. Tokia jo laikysena apibūdina tikrą ir atkaklų berlynietį, kuris su pora milijonų kitų vokiečių nenori atsisakyti laisvės. O į tą laisvę dabar kėsinamasi.

Sakytumėm, kad čia jau reiškiasi Brandto praktiškumas, kurį jis yra ne kartą parodęs ir dėl kurio jis iškilo į Berlyno burmistrus. Tas jo praktiškumas išskiria jį ir iš partijos kitų vadų. Kaip žinia, vokiečių socialdemokratų partija dar vis daugiau ar mažiau grindžia savo teorijas marksizmu. Gal dėl to dar vis neatsisakoma kelti nacionalizacijos reikalavimus. Brandtas tvirtina, kad šiandien nacionalizacija nebėra joks išganymas. Ko iš tiesų reikią, tai žiūrėti, kaip geriausiai suderinti privataus ir viešojo kapitalo veikimą. Mažiau raudonų šūkių, dabar jie nebemadingi! — sako W. Brandt, turėdamas galvoje, kad dėl kietų doktrinų jo partija tesurenka rikimuose tik apie 30 proc. balsų ir dar nebuvo atėjusi į valdžią.

Jis turėjo progos prisižiūrėti, kaip tvarko si kitų kraštų socialistai, kuriems marksizmas niekados nėra sudaręs pagrindo. Jam, pirmiausia, neblogai pažįstama Skandinavija, kurioje jis buvo karo metu.

Pirmų pirmiausia Brandt nėra Brandt. Jis yra Liubeke gimęs Karl Frahm. Ten jis dalyvavo socialistinėje jaunimo organizacijoje. Kadangi jo jaunystė supuolė su nacių iškilimu, tai šis tada dar tik 17 metų jaunuolis tuojau susidūrė su jais. Vėliau naciai, o dar vėliau geštapas vis lipo jam ant kulnų, kol jis pabėgo į Norvegiją, pasirinkęs Willy Brandt vardą.

Norvegija ir išmokė jį kitaip žiūrėti į krašto tvarkymo reikalus. Iš jos jisai išsinešė neišdylančią pagarbą tiek Norvegijai, tiek iš viso Skandinavijai.

Kai karas palietė Norvegiją, jis iš naujo atsidūrė pavojuje, nes buvo geštapo paieškomųjų asmenų sąrašuose. Dar prieš tai jis iš Norvegijos kaip suokalbininkas buvo grįžęs Vokietijon ir ten visą pusmetį slaptai veikęs. Gelbėdami jį dabar nuo geštapo, draugai norvegai apvilko karine uniforma. Kartu su nuginkluotosios norvegų armijos daliniais jis buvo penketą savaičių išlaikytas karo belaisviu, o paleistas persikėlė į Švediją.

Pasibaigus karui Brandt atsidūrė Berlyne, iš norvegų išsitarnavęs majoro laipsnį ir turėdamas jų pilietybę. Iš pradžių jis atsikėlė ten ne nuolat gyventi, bet su norvegų misija. Bet anuometinis Berlyno burmistras Reuter padarė jam stiprios įtakos, ir jis nusprendė likti: geriau būti vieninteliu demokratu Vokietijoj, negu vienu iš dauge lio Norvegijoje, kurioje kiekvienas supranta demokratiją.

Pokario metais Berlynas turėjo visiškai kitus išgyvenimus negu visa Vokietija. Nors ir dirbtinai remiamas ir šelpiamas, jis greit atsistatė, apsirūpino, paleido pramonę veikti. Su paties miesto kilimu ir Willy Brandt judriai kilo į priekį. Bet tas kilimas iki 1956 m. buvo gana ribotas: Brandt veikė kaip savo partijos atstovas miesto parla mente, buvo partijos vadovybėje. Bet 1956 metais jis pasirodė esąs pajėgus tvarkyti ištisų minių likimą. Po Vengrijos įvykių susibūrė krūvon 70.000 jaunų berlyniečių, pasiryžusių pareikšti sovietams protestą. Kalbėtojai karštai pasisakė, ir tada minia sujudo eiti į Brandenburgo vartus ir susitikti su sovietais. Tai būtų reiškę kraujo praliejimą. Tada miniai griebėsi vadovauti Willy Brandt. Jis ragino atsisakyti minties eiti į Brandenburgo vartus, o pasukti prie Vakarų Berlyne komunistų aukoms pagerb ti pastatytojo paminklo. Minia pakluso, nuėjo, kur kviečiama, sugiedojo himną ir apsiramino. Praėjo metai, o to įvykio berlyniečiai neužmiršo: Brandt buvo išrinktas burmistru.

Burmistro pareigos Berlyne nėra tokios pat, kaip kuriame nors kitame mieste. Jis čia yra lyg ir autonominės valstybės galva, ir jam tenka būti dar ryšininku su sąjungininkų vadais. Berlynas turi ir kitų problemų, kokių kiti miestai neturi. Štai iš Rytų skelbiama, kad Vakarų Berlyne esančios net 48 špionažo ir teroristų organizaci jos, kurių veikla esanti nukreipta prieš R. Vokietiją. Miestas iš tiesų turi daug rūpesčių su Rytų šnipais, be paliovos organizuojančiais neramumus Berlyne. Kartu su dau geliu berlyniečių Brandt yra tos nuomonės, kad tie visi šnipinėjimai ir neramumai yra tiktai suaugusiųjų įsijungimas į vaikiškus žaidimus.

Kita problema yra pabėgėliai iš Rytų. Sunki našta jie yra Berlynui. Žinoma, atbė gusieji nedelsiant persiunčiami į Vakarų Vokietiją, bet Berlyno galvos su Brandt ge riau negu kas kitas mato ir jaučia tokio bėgimo tikrąją prasmę R. Vokietijai. Bėga paprastai jauni žmonės. Bėga jų tris kartus daugiau, negu natūralus prieauglis padidina. Ten lieka vis daugiau senimas. R. Vokietijai trūksta darbo jėgos. O gal ateis laikas, kada rusai pradės platesniu mastu gabenti iš kitur žmones ir kurdinti juos į pabėgusiųjų vietas. Dėl to Brandt ir sako rytų vokiečiams: laikykitės, kol galite.

Rytų vokiečiai dėl dabartinių režimo sąlygų yra toli atsilikę. Bėgimas mokytojų, gydytojų, mokslininkų dar labiau užkerta kelią į pažangą, ir galvos nebetekusi rytinė vadovyvė ieško bet kokios išeities. Perėmimas Berlyno būtų įvykis, kuris leistų nukreipti žvilgsnius, bent laikinai, nuo viso kių sunkumų (be to, būtų užkirstas kelias pabėgimams). Tai jie ir šaukia, kad vakariečiai pasitrauktų iš šio dirbtinoje šiltadaržio šilimoje palaikomo miesto. Bet tuomet pasibaigtų laisvės ir gerovės dienos V. Berlyno gyventojams. Dėl to ir Brandt yra kietas tuo klausimu ir neatlaidus. Dėl to jis nepritaria vienašališkam nusiginklavimui. Jam Berlyno krizė nėra tikra krizė, o tik sovietiškas gaminys.

Populiarus buvo burmistras Reuter. Populiarus yra ir Brandt. Reuter kilmės buvo prūsas, pats gerai pažinojo komunizmą ir paskui visu prūsišku atkaklumu kovojo prieš jį. Brandt valdo miestą visiškai kitokiu jau metu, kai atkaklumas sietinas su diplomatija ir asmeniniu įtakingumu. Todėl ir sakoma, kad Reuter sveikindamasis paliesdavo tik pirštais savo beretę, o Brandtui praeidami berlyniečiai sako: „Labas vakaras, Willy".

ITALIJOS KELIAI

Kartą neseniai prie Milano - Bergamo plento italų policininkai pastebėjo britų porą, kuri, nuošaliau pasistačiusi savo automobilį, mojavo ir sveikino pro šalį lekiančius automobilius. Policininkas susidomėjo jų elgesiu ir paklausė, ko jie čia džiūgauja. Pasirodo, kad pravažiuojančiųjų greitumas tiems britams sudarė automobilių lenk tynių įspūdį. O iš tiesų tai buvo paprastas ir kasdieninis Italijos kelių vaizdas. Italija ligi šiol neturėjo tinkamo kelių susisiekimui tvarkyti įstatymo. Lėkė, kas tik kokiu panorėjo greičiu, niekas negalėjo prisikabinti. Juo labiau niekas neturėjo teisės atimti šoferio leidimą net ir tuo atveju, jei kelyje suvažinėtum žmogų ir pakliūtum į teismą.

Gražiausia, kad šoferis, suvažinėjęs žmogų, galėjo vienai parai pasprukti kur nors ir išsislapstyti bent 24 val. Jei po to pagaus tavė, tai nebesudarys bylos.

Dėl to laksto, kaip kas nori. Ypač laksto ma didžiasiais keliais, kur laisviau vietos ir daugiau vilties pačiam išlikti sveiku sprandu. Ypač mėgsta lenktynes mažesniųjų automobilių vairuotojai, norintieji parodyti, kad mažumas dar nieku būdu nereiškia, jog visada turi būti uodegoje.

Tas griežtesnių kelių susisiekimui įstatymų nebuvimas buvo padaręs Italiją kraštu, kurio keliuose procentualiai daugiausia bū na mirčių, imant pagrindu automobilių skaičių. Štai praeitais metais Italija turėjo 1.400.000 automobilių, ir per tuos metus ke liuose įvyko 200.000 katastrofų, ir per tai žuvo 7.145 žmonės. Proporcingai skaičiuojant pagal automobilių skaičių, šis žuvusių žmonių skaičius sakytų, kad Italija čia devynis kartus pralenkė Ameriką.

Savo metu Julius Cezaris buvo uždraudęs krovinių vežimams dienos metu įvažiuoti Romon. Jis negalėjo pakęsti ratų keliamojo triukšmo. Anuomet, prieš 2000 metų, apie susisiekimo nelaimes ir tūkstančius keliuose žūstančiųjų niekas nepagalvojo. Bet Italija ir dabar buvo priversta susirūpinti ir griebtis tinkamų priemonių. Naujasis įstatymas neleidžia mieste greičiau važiuoti kaip 30 mylių per valandą. Vairuotojas turi sustoti, jei užgavo praeivį. Teks išmokti tinkamai lenktis ir sukti kryžkelėse. Nusikaltusieji bus smarkiai baudžiami. Tris kartus nusikaltęs gali netekti teisės vairuoti.

Bet Italijos vairuotojai nepatenkinti tomis naujienomis. Jie ir toliau norėtų turėti daug laisvės.

(E) **Mokslines ekspedicijas** išsiuntė į įvairias vietoves Mokslų akademija įvairiems augalams rinkti ir tirti. Medžiaga bus panaudota ruošiamam 6 tomų veikalui „Lietuvos flora".

---

nes jūs, kai pagaunate, šitaip elgiatės su mūsų žmonėmis. Bet tau nėra reikalo mirti, jei tu nenori. Mes net nesiūlome pereiti į mūsų pusę. Mes palaikysime tave kurį laiką kalėjime ar išsiųsime kur nors dirbti. Tavo atveju visa tai neilgam. Mes visi suprantame, kad visiems šios rūšies reikalams greit ateis galas.

Ji nutilo ilgesniam laikui, bet nieko tuo nepasiekė.

— Aš žinau, — tarė ji. — Tu esi vienas iš tokių, kurie nori mirti, kurie turi idealą. Juokinga, kaip čia viskas vyksta. Visi mes kalbame ta pačia kalba, o vieni tiki į vieną reikalą, kiti į kitą, ir dar tam tikėjimui plėsti naudojamasi prievarta, kuri verčia mus žudyti vienas kitą, tartum tai būtų gražiausia, kas tik begali būti. O tikėti vis dėlto labai svarbu. Tas tikėjimas parodo mus geresniais už tuos, kurie išdavė tave, ir už tuos, kurie išsipasakoja, ir už visus tuos, kurie buvo nužudyti už vagystes ir be prasmiškas žudynes. Tavo mirtis bus kilni. Žmogus gali jausti būtinumą mirti, kad bent iš dalies būtų atitaisyti tie šlykštumai, kurie vyksta aplink mus. Žinoma, reikalinga, kad kai kurie žmonės būtų geresni už kitus. Bet negali apskaičiuoti tos blogybės, kurią padarysi savo mirtim. Visiškai galimas dalykas, kad visi nusikaltimai bus užmiršti, bet tik ne tavo mirtis ar mir tis tų, kurie, kaip ir tu, nori mirti. Tu paliksi neapykanta persunktą palikimą ateičiai. Reikės dar ir dar daugiau kraujo, anot jų žodžių, reikalams sutvarkyti. Tai sąskaita, kurios niekada neišlyginsi.

Veltui ji laukė, kad jis ką nors pasakytų ar bent sujudėtų. Buvo aišku, kad jis ne iš tų vyrų, kurie mirties akivaizdoje kan kindamiesi ima svyruoti, ar vertą mirti. Gal būt, beprasmiška įtikinėti.

— Aš atėjau čia padėti tau, — tarė ji. — Jei nori, tu gali pasinaudoti mano kūnu. Ar bent kuo, kas priklauso man. Arba aš galiu išeiti, jei tu nori, kad aš išeičiau. Ar tu nori, kad **aš išeičiau?**

Paklausė ji ta pačia ramia balso gaida, kuria visą laiką kalbėjo. Vargu ji belaukė, kad jis ką nors atsakys. Ji buvo pasiruošusi kurį laiką patylėti. Tuo tylos metu pasigirdo silpni balsai, žmonės kalbėjosi lauke, kažkur tolėliau. Mergina žvilgterėjo į langą, ir pro plyšius jau buvo matoma auš ros šviesa. Ji išsiėmė kitą cigaretę ir užsidegė nuo žvakės liepsnos.

— Aušta, — garsiai tarė ji. Ji rūkė, protarpiais stipriai užsitraukdama.

Būrelis žmonių praėjo ties durimis, suterškėjo indai, pasigirdo žodžiai, ir kažkas nusijuokė. Netrukus praėjo kiti, šitaipos pat terškindami indais.

— Matai, jie atsikėlė jau, — tarė mergina. Po pertraukėlės ji pridūrė: — Laikas jau ir tau pasiruošti. Jei reikia, mes turime ir kunigą. Aš nežinau, ar tu jauti reikalą prieiti išpažinties.

Vyriškis, kaip ir ligi šiol, nei sujudėjo, nei atsakė. Lauke dabar jau nuolat aidėjo nueinančių ir grįžtančių žmonių balsai ir indų terškėjimas. Tų sargybinio atsitikti nių judesių jau nebegalima buvo išskirti. Kažkas atitraukė skląstį. Mergina paėjėjo į duris. Jie atnešė aliumininiame puoduke kavos.

— Duokit man, — tarė mergina. — Aš pasirūpinsiu.

— Pasakyk jam, kad paskubėtų, — tarė tas asmuo lauke ten. — Mes jau beveik gatavi.

— Gerai, — tarė mergina. Ji pati pastūmė duris, o iš lauko niekas nebeužsklendė jų. Ji atėjo prie gulinčiojo. — Tau jau reikia keltis, — tarė ji. — Jau laikas. — Vyriškis nejudėjo.

— Judinkis, būk protingas, — tarė ji.

Vyriškis truputį sujudėjo, bandė keltis, bet jam sunku buvo judėti, nes šiek tiek aprimęs patirtų smūgių skausmas iš karto stipriai suėmė jį. Mergina padėjo puoduką ant grindų ir pagelbėjo jam atsisėsti šiauduose. Jis labai jaunas, gal neturi dar nė dvidešimt metų. Plaukai, kaip sudžiūvę, taip ir likę kyšoti, lyg stabarai. Bet jis turėjo puikų, taisyklingą veido sudėjimą ir dvasinę išraišką tokio žmogaus, kuriam pa kanka stiprybės mirti už tokius dalykus, kaip šisai. Mergina paėmė nuo grindų puoduką, prinešė jam ir netarė nė žodžio, bet jos smulkios rankos laikė puoduką lyg siūlydamos gerti. Jis paėmė ir pradėjo gerti. Kai jis baigė, ji paėmė puoduką ir padėjo ant grindų. Tada ji išsitraukė iš kišenės dė žutę cigarečių ir tylom ištiesė jam. Jis paėmė vieną. Ji taip pat pasiėmė vieną. Kelis kartus ji spragtelėjo žiebtuvėlį, bet nepasisekė uždegti. Pagaliau ji atsikėlė, nuėjo ir pasiėmė nuo palangės žvakę. Tada priklau pė šalia jo šiauduose, bet nežiūrėjo jam į veidą, kol jis degėsi cigaretę. Bet paskui ji nukreipė akis į jį, pamažu ištiesė laisvąją ranką ir pirštais lygino jo plaukus, kol jis sėdėjo nuknerpęs galvą.

— Koks tu jaunas, — tarė ji. — Dar tik berniukas.

Jis tebesėdėjo nuleidęs galvą. Ji užsidegė cigaretę ir užpūtė žvakę. Tada atsisėdo arti jo šiauduose. Kambaryje nebebuvo jau taip tamsu. Durys buvo tik pridarytos ir vidun veržėsi siauras šviesos ruožas ir krito baltintoje sienoje. Bet jie buvo tamsiam kampe, ir kartas nuo karto ten prašviesėda vo tik nuo žiburiuojančių jų cigarečių.

— Jei tu nori kunigo, — tarė ji, — tai aš turiu pranešti jam.

— Ne, — atsakė jis.

— Jei nori kam nors pasiųsti žinią, tai aš pasirūpinsiu, — tarė ji. — Aš galiu parašyti ar net nueiti ir surasti, jei tai yra mūsų pusėje. O jei anoje pusėje, tai neužmiršiu perduoti, kai ateis laikas.

Jis neatsakė.

— Gali patikėti man, — tarė ji. — Ar tu nenori niekam perduoti jokios žinios?

— Ne, nieko, — atsakė jis.

— Gerai, — tarė mergina ir daugiau nieko nebeklausė, o sėdėjo rūkydama ir klausydamasi to triukšmo ir šūktelėjimų, kurie atsklysdavo iš lauko.

Kada ji net nebesitikėjo jau, tada staiga jis prabilo.

— Klausyk, — tarė jis. — Ar tu žinai, kur jie gabens mane?

Ji atsigrįžo pasižiūrėti į jo veidą, bet akis jis laikė nusukęs kitur.

— Mirusį? — paklausė ji.

— Ne. Kur jie mane ves mirti.

— Jie nugabens tave už ūkio sienos. Plytų siena, be langų.

— O ką iš ten gali matyti? Ar gali matyti jūrą?

— Ne. Prieky ten yra slėnys, o už to slėnio kalvos. Bet jūros iš ten nematyti.

— O namų? Ar kalvose ten nėra namų? — Klausinėdamas ją, akis jis laikė nusukęs tolyn nuo jos.

— Nežinau, — atsakė ji. —Iš tiesų tai ten turėtų būti namų, bet aš dabar nebeatsimenu.

— Šitaip, — susimąstęs tarė jis. Jie tylom sėdėjo rūkydami, ir jis pirmasis baigė savo cigaretę ir nuorūką numetė ant grindų.

— Gal norėtum kitos cigaretės? — paklausė ji.

— Ne, — atsakė jis.

Pati ji nuo nuorūkos užsidegė kitą cigaretę. O tuojau po to jie pasibeldė į duris.

— Einam, — tarė ji.

Jis stengėsi atsikelti, bet ji turėjo padėti jam. Prilaikydama už rankos, ji su juo nuėjo šitaip iki durų. Jis iš viso nė nepažiūrėjo į ją. Net ir tada, kai jie pasiekė duris, jis nepasisuko pažiūrėti jos.

— Dabar leisk man pačiam eiti, — tarė jis.

Lauke jie laukė jo. Ten buvo trys vyrukai, ginkluoti automatais. Du tuoj perėjo jam iš šonų, ir jie pajudėjo eiti. Trečiasis sekė iš paskos, atkišęs į jį šautuvą. Kieme stovėjo vežėčios, vaikščiojo būrelis vištų ir keletas abejingų kareivių. Civilių nebuvo matyti. Mergina, pastovėjusi kambario tarpduryje, taip pat nuėjo.

Pravedė **jį per kiemą** ir aplinkui už namų. Tuojau jis pažino tą vietą. Mūrinė siena be langų, kaip ji ir buvo sakiusi. O rytas aiškus, ir už slėnio ten daug kalvų, ir jos palaipsniui ten žemėja ta kryptimi, iš kurios turi tekėti saulė, bet jūros pamatyti neįmanoma. Ant kalvų ten namai, šen ten nedarniai pamesti, o vieneri, tie, nuo kurių tiesiasi eilė kiparisų, gana jau toli.

— Ar nori, kad užrištumėm nosine akis? — kažkuris paklausė.

Jis papurtė galvą.

— Norėčiau, kad šautumėt į krūtinę, — tarė jis.

— Ak, mums vis tiek.

Tada jis susigėdo dėl to juokingo savo reikalavimo. Tebuvo tik trys kareiviai, ir visas reikalas neatrodė toks iškilmingas, kaip jis buvo įsivaizdavęs. Jis net nebesusigaudė, už ką miršta. Čia jau bus kaltė tos merginos, kuri, aišku, bus melavusi viską, ką tik ji sakė. Šiaip ar taip tie sudėvėti jo batai daugiau nebekels jam rūpesčio. Nebėra prasmės ir galvoti apie juos, kai jau nebebus reikalo ieškotis naujų. Kaip būtų pasukęs jo gyvenimas, jei nebūtų įvykusi šita nesąmonė — dvidešimties metų stoti prie sienos? Prieš jį buvo pasaulis. Slėnys, keletas kalvų su jose pabarstytais namais, ir aiškus rytas, vienas iš nepabaigiamos grandinės rytų, kurie vis tiek ateis, kai ir jo nebebus. Gal būt, iš tiesų jam nebuvo tokio būtinumo mirti. Tik jis norėtų, kad jie paskubėtų, nes jis nebepajėgia sulaikyti savo žvilgsnio nuo namo kampo. Ten turi būti mergina, ir jį ima baimė. Jei dabar jis žvilgterėtų į jos veidą, gal jis pajėgtų susidaryti sau vaizdą, kad ten tikrai yra kažkas žmoniška visuose tuose dalykuose, apie kuriuos ji pasakojo.

— Ar jau? — kažin katras paklausė.

Jis neatsakė. Prieš jo norą akys nukrypo į namų kampą. Jam kaip tik užteko laiko pamatyti jai. Ji rymojo prie sienos ir dar teberūkė o žiūrėjo ji į kitą pusę.

Iš anglų kalbos vertė **K. Barėnas**

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

NEBUS „EUROPOS LIETUVIO"

Dėl vasaros atostogų sekančią savaitę „Europos Lietuvis" neišeina.

BUVO SUSIRINKUSI REVIZIJOS KOMISIJA

Visuotinio suvažiavimo išrinktoji DBLS revizijos komisija — A. Jaloveckas iš Manchesterio, J. Zokas iš Derby ir P. Dūoba iš Londono — praeitą savaitgalį buvo susivažiavusi patikrinti Sąjungos praeitų metų apyskaitos.

EKSKURSIJA SODYBON

Š.m. rugpiūčio 9 d. Sodyboje ruošiamas jaunimo stovyklos užbaigimo laužas. Šia proga Lietuvių Klubas (1-2, Ladbroke Gardens, W.11) rengia ekskursiją į Sodybą.

Norinčius pasinaudoti pigia ir patogia susisiekimo priemone — autobusu, kuris nuo Lietuvių Namų išvažiuos 9 val. ryto, sekmadienį, prašome užsiregistruoti Lietuvių Namų raštinėje ne vėliau kaip iki rugpiūčio 1 d. Tel. PAR 2470.

DBLS PIRMININKUI 50 METŲ

DBLS Pirmininkui Inž. Juozui Vilčinskui liepos 27 d. sukako 50 metų.

Padėka

DBLS Coventrio Skyriaus Valdybai už surengtas tokias gražias mums išleistuves ir dovaną mūsų išvykimo į JAV proga ir visiems kitiems jose dalyvavusiems coventriečiams tariame nuoširdų lietuvišką ačiū.

S. A. Goberiai

PAIEŠKOJIMAI

PETRAUSKIENĖ Marijona, gimusi 1899 m.; VALENTAITĖ Agota, Juozo ir Onos Valentų duktė, gimusi 1917 ar 1918 m.; MARKEVIČIUS Česlovas, gimęs 1927 m., šūnus Stasio, patys ar žinantieji apie juos prašom rašyti „Europos Lietuvio" Administracijai.

SPORTAS

Taurę laimėjo „Kovas"

Manchesterio Lietuvių Klubo vadovybė suruošė krepšinio turnyrą. Didžiausia padėka jai, taip pat visiems, kurie prisidėjo prie to organizavimo, ir ypač p. Navickams už sportininkų priėmimą.

Skaudu, kad iš visos Anglijos tesusidarė tik dvi komandos: Manchesterio Kovas, kuris atbudo ir įrodė savo pajėgumą, ir nenuilstanti Viltis. Londono, Nottinghamo, Bradfordo krepšininkai imkite pavyzdį iš Wolverhamptono Vilties ir atvykite į kitų metų turnyrą!

Turnyre susitiko Kovas ir Viltis. Žiūrovai nesigailėjo atvykę šeštadienį ir sekmadienį abiejų rungtynių žiūrėti.

Manchesteris laimėjo taurę (kaip ir tinka, nes jau senas laikas, kaip ji pas juos svečiuojasi). Bet Viltis jiems tos garbės ne davė pasiimti lengvai: jie turėjo kovoti iki paskutinės minutės, nes 2 min. prieš galą tik du taškai teskyrė šias komandas. Rezultatas 34:41.

Už Viltį žaidė: Kelmistraitis, Karnilavičius, Viliūnas, Šeškevičius, Alinskas, Jasionis. Už Kovą — Aleknavičius, Verbyla, Babonas, Dambrauskas, Lauknys, Grumblys, Bruzas, Navickas ir Butkus.

LIETUVIŠKA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA!

Albumas „Lietuva" — 35 šil.
Lithuania through the Ages — 25.8.
Žukas — Žvilgsnis į praeitį — 35 šil.
B. Sruoga — Dievų miškas — 35 šil.
Arkv. Skvireckas — Šv. Raštas. Senas Testamentas — 2 dal. — 7 sv. 14 šil.
Dr. Biežis — Būkite sveiki — (nauja laida su iliustr.) — 14 šil. 8 d.
Merkelis — Vaižgantas — 43 šil.
Mazalaitė — Pjūties metas — 27.6.
Lithuanian Recipes — 14 š. 8 d.
Prunskis — Mano pasaulėžiūra — 25.8.
Valgių gaminimas (su iliustracijomis) — 54 šil.
Katiliškis — Išėjusiems negrįžti — 35 šil.
Enciklika — 3.6.
Emmerech — Kristaus Kančia — 21 šil.
Vaišnora — Marijos garbinimas Lietuvoje — 35 šil.
Vaikų auklėjimas šeimoje — 10.6.
Tautų praeitis — (žurnalas) — 21 šil.
Mišių paslaptis — 14 šil.
Dr. Tumėnienė — Mano atsiminimai — 18 šil.
Justinas Tumėnas — 11 šil.
P. Naujokaitis — Upeliai negrįžta į kalnus (romanas) — 35 šil.

Be atskirų raginimų prašoma atsiskaityti už 17 tomą Liet. Enciklped. Neatsiskaičiusiems sekantis tomas nebus siunčiamas. Liet. plokštelės, gintaras, paveikslai, periodika. Rašyti: DAINORA, 49, Thornton Ave, London, W.4.

(E) **„Jaunosios moters mokykla"** įsteigta Panevėžyje, Panaši **mokykla** veikianti jau Kaune.

VOKIETIJA

AUGSBURGAS

Plk. lt. Reimonto antkapio reikalu

Dar kartą kreipiuosi į Augsburge palaidotojo a.a. plk. lt. Reimonto laisvajame pasaulyje gyvenančias dukteris ir prašau atsiliepti savo tėvelio antkapio reikalu šiuo adresu: Augsburg, Kettneugaesschen 6/I, Germany, J. Čekauskas.

Lankėsi Krašto Valdybos pirmininkas

PLB Vokietijos Kr. V-bos pirm. E. Simonaitis lankėsi Augsburge ir su seniūnu J. Čekausku kalbėjo dėl esamosios padėties. O kalbėtis esama ko: apylinkė maža teturi narių, kurie yra suinteresuoti mokėti solidarumo mokestį, o esama dar ir kitų nesklandumų.

Taipgi buvo aptarta ir esamo Augsburge lietuvių kryžiaus padėtis. Metai iš metų reikalinga kryžiaus paremontuoti, bet nėra lėšų, ir seniūnui dėl to tenka susidurti su sunkumais. Praeitais metais Augsburgo miesto valdybos pareigūnų geri norai ir pagalba įgalino tą kryžių aptvarkyti. Seniūnui iš savo asmeninių lėšų teko padengti tik smulkesnes sąskaitas.

Prieš šešetą metų buvo darytas kryžiui stambesnis remontas. Kryžiaus komitetas iš Amerikos atsiuntė apie 50 dol., o apie 800 DM. padengė kryžiaus globėjas kunigaikštis Fuger. Buvo apgailestauta, kad nors praėjusiais metais Kr. V-ba savo leidžiamose Informacijose kreipėsi į Kryžiaus komitetą JAV, kad telktų lėšas eventualiam kryžiaus remontui, bet, deja, iki šiol tas kreipimasis liko be pasekmių. Iš tiesų negalima ir nepatogu visą laiką iš vokiečių „ubagauti".

Taipgi buvo aptartas Augsburge palaidotųjų lietuvių kapų klausimas. Po to Kr. V-bos p-kas, lydimas seniūno, aplankė bendruomenės narius.

16 VASARIO GIMNAZIJA

Išbuvusi porą mėnesių Vokietijoje, vėl grįžau į savo nuolatinę buveinę Anglijoje.

Pirmoje eilėje reiškiu padėką direktoriui Dr. J. Griniui ir visam gimnazijos personalui ir Krašto Valdybai su jos pirmininku E. Simonaičiu už širdingą globojimą manęs.

Po pirmųjų teigiamų išorinių įspūdžių teko per tą trumpą laiką arčiau susidurti su gimnazijos vargais bei rūpesčiais.

Neliesiu gimnazijos gyvavimo materialinės pusės. Tikiu, kad ir toliau geraširdžių lietuvių dosnumo aukų palaikoma ji gyvuos be pavojaus. Man daugiau rūpi pedagoginė ir auklėjimo sritis.

Dabar Vasario 16 gimnazija baigė savo pirmąjį trimestrą (čia mokslo metai prasideda pavasarį). Liepos 9 dieną buvo mokytojų tarybos posėdis. Jame buvo aptarta ir įvertinta 9-se klasėse besimokančių apie 120 mokinių trimestro mokslo pažanga ir elgesys.

Per porą dienų gimnazijos bendrabučiai ištuštėja. Gimnazijos patalpose iki rudens švilpaus tiktai vėjai, ir likę tvarkdariai atliks reikalingus remontus.

Jaunimas, išskyrus vieną kitą nepiktą padaužą, apskritai paėmus, yra neblogas. Nereikia užmiršti, kad čia yra susibūręs labai mišrus elementas, kaip šeimų, taip ir amžiaus požiūriu.

Didžiausias gimnazijos direktoriaus rūpestis — tai mokytojai. Su pilnomis gimnazijai kvalifikacijomis ir stažu lietuvių mokytojų yra tik keletas. Net kartais ir universiteto diplomas nepadaro gero prityrusio pedagogo, ypač turint galvoje tokią margą mokinių sudėtį, nes čia ne tik sugebėjimas palaikyti discipliną, bet ir pati mokinių psichologija reikalauja didelio subtilumo. Dalis jaunesniųjų pedagogų atlieka savo darbą labai sąžiningai.

Kol kas gimnazijos vadovybė stengiasi kiek galima verstis (su keliais svetimtaučiais) lietuviais mokytojais. Bet kvalifikuoti lietuviai mokytojai vienas po kito vyksta iš Europos arba senatvės verčiami nebepajėgia mokytojauti. Kad gimnazija dėl to ne nukentėtų, noroms nenoroms vadovybė buvo priversta kviestis mokytojais ir kitų tautybių mokytojų.

O. Kairiūkštienė

PROF. TADUI IVANAUSKUI TEKO MOKSLO PREMIJA

Respublikinių premijų serijoje (skiria vilniškė, ne maskvinė valdžia) didžioji (25 tūkstančių rublių) premija už mokslo darbus paskirta prof. Tadui Ivanauskui už jo trijų tomų veikalą „Lietuvos paukščiai".

Kita tokio pat dydžio premija paskirta geografų ir gamtininkų kolektyvui — autoriams, parašiusiems „Tarybų Lietuvos Fizinės Geografijos" I tomą.

Dvi premijos po 15.000 rublių teko Minkevičiui ir prof. Šivickui.

Literatūros didžioji premija (irgi 25.000 rb.) teko A. Bieliauskui už romaną „Rožės žydi raudonai". Tokio pat dydžio premija teko aktoriui Kurauskui už Juliaus Janonio vaidmens atlikimą biografiniame filme. Antrąsias (po 15.000 rb.) premijas gavo Kubilinskas (už eilėraščius vaikams) ir filmų režisorius - operatorius Vyt. Starošas su padėjėju (už kronikinį filmą „Jie kauniečiai"). Visi premijuotieji kultūriniai darbai atrinkti kaip tik tie, kuriuose ryškiausias politinis atspalvis. Skatinami tie kūrėjai, kurie geriausiai prisitaiko prie LKP X suvažiavimo menininkams pareikštų reikalavimų.

(LNA)

ARKIVYSK. METROPOLITO J. SKVIRECKO KELERIOPA SUKAKTIS

E) Arkivyskupui Dr. J.J. Skvireckui šiemet sueina 86 metai amžiaus, be to, 60 m. deimantinis kunigystės šventinimų jubiliejus ir 40 metų sukaktis nuo vyskupystės šventinimų.

Ryšium su tomis sukaktimis gauta eilė sveikinimų, jų tarpe ir Popiežiaus Jono XXIII telegrama (lotynų kalba), kurios turinys (laisvai išvertus) toks:

„Jo Ekscelencijai Kauno Arkivyskupui Jonui Juozapui švenčiant 60 metų sukaktį nuo kunigystės šventimų gavimo, Aukščiausias Ganytojas ypatingo palankumo ženklan suteikia visų dangiškų malonių ir paguodos tarpininką — savo apaštališkąjį palaiminimą".

Jo Ekscelencijos sveikatos stovis dabartiniu metu yra visai pakenčiamas, tik dėl senatvės jėgų susilpnėjimo neturi galimybės išvystyti didesnės veiklos. Gyvena, kaip ir anksčiau, Zams- Tirol, Austrijoje.

BRITŲ NUSISTATYMAS PABALTIJO VALSTYBIŲ ATŽVILGIU NEPAKITĘS

(Elta) Žiniomis iš Londono, Didž. Britanijos vyriausybės sluoksniai patikino Pabaltijo diplomatinius atstovus, kad britų nusistatymas Pabaltijo valstybių atžvilgiu nepakitęs nei po to, kai Londonas pradėjo derybas su Maskva finansinio atsiskaitymo (dėl britų nuosavybių Pabaltijo kraštuose) klausimu. Kaip jau anksčiau pranešta, tam tikra britų delegacija yra išvykusi į Maskvą derėtis su Kremlium dėl turtų, kuriuos britai turėjo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje bei dėl kitų pretenzijų. Pabaltiečių nuomone, Maskva neturi teisės daryti sandėrius dėl kraštų, kurie jai teisėtai nepriklauso. Pabaltijo diplomatiniai atstovai Londone ir toliau seka šių derybų raidą ir prireikus darys naujų žygių Pabaltijo tautų teisėms apsaugoti.

POLITINIŲ VEIKSNIŲ PASITARIMAI

(E) Politinių veiksnių pasitarimai įvyko Vašingtone liepos 4 ir 5 dienomis. Iš ALTo dalyvavo pirmininkas L. Šimutis, vicepirmininkas E. Barkus, sekretorius Dr. P. Grigaitis, iždininkas M. Vaidyla, Inform. Centro direktorė M. Kižytė.

Iš VLIKo dalyvavo pirm. Dr. A. Trimakas ir sekr. H. Blazas. Iš Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas. Paskutiniame posėdyje dalyvavo ir Lietuvos atstovas Vašingtone J. Kajeckas. Įvyko 3 darbingi posėdžiai, kuriuose buvo aptarta tarptautinė padėtis ir daromos išvados. Po atskirų dalyvių pranešimų vyko diskusijos. Buvo tartasi taip pat dėl politinių veiksnių veiklos suderinimo, išėjusių iš Vliko politinių grupių grąžinimo ir kitais klausimais. Po pasitarimų ALTo Vykd. Komitetas nariai dar lankėsi Valstybės Departamente ir susitiko su žymiais Kongreso atstovais.

(E) **Vliko Vykdomosios Tarybos posėdis** įvyko liepos 8 d. aktualiems reikalams apsvarstyti ir išspręsti.

LIETUVOS ATSTOVAVIMAS SOCIALISTŲ INTERNACIONALE

(E) Lietuvos Socialdemokratų Partijos Užsienyje delegatai J. Glemža ir inž. J. Vilčinskas dalyvavo Rytų ir Vidurio Europos Socialdemokratų Partijų Unijos konferencijoje Hamburge liepos 11-12 d.d. ir tąja proga pateikė Unijos partijoms platų programinių gairių projektą. Projekte liečiami pavergtųjų kraštų išvadavimo ir išlaisvintų kraštų būsimos santvarkos metmenys.

Liepos 14-17 dienomis Hamburge taip pat įvyko platesnio masto Socialistinio Internacionalo Kongresas, kuriame dalyvavo įvairių kraštų žymios asmenybės. Į tąjį kongresą Lietuvos delegatai buvo pakviesti.

Šventė gimnazijoje

Staiga gimnazija virto dideliu skruzdėlynu. Visi mokiniai lakstė, bėgiojo iš vieno kampo į kitą, vis norėdami pamatyti rožių karalienę. Retai kam pavyko. Nors buvo sekmadienio popietis, niekam nerūpėjo nei kinas, nei važiuoti maudytis. Vos pasigirdo skambutis, visi skubėjo į salę, kur turėjo įvykti rožių karalienės įkėlimas į sostą. Salė ūžė, nekantravo, žiūrėjo į papuoštą sostą ir vis laukė ateinančios karalienės.

Pagaliau atsidarė durys ir aukščiausias karalienės karys, lazdos smūgiais nutildęs visus, paskelbė visų princesių vardus. Žiūrovai matė jas praeinančias ir lydėjo ploji mais. Malonu buvo žiūrėti į visas aukšteny bes. Pagaliau karalienė... Jai pasitikti turėjo visi sustoti ir laukti, kol ji atsisės. O ji ėjo išdidi, ir mes buvome tikri, kad ji, mokėjusi geriausiai savo rožes prižiūrėti, bus tikrai gera valdovė.

Vos karalienei atsisėdus, o rožių princui sustojus šalia jos, jai buvo įteiktas valdžios ženklas — ant ilgo stiebo pririštos rožės, o princui — valdžios ženklas — kauptukas, kuriuo buvo prižiūrimos, valomos rožės ir braškės.

Jau soste sėdinti karalienė nusipelnusiems mokiniams suteikė titulus. Princo balsas nutilusioje salėje pranešė: — Už ypatingą sugebėjimą suprasti naujas idėjas, už pastangas ir pasiaukojimą įgyvendinant jas, t.y. paruošiant dirvą, sodinant braškes, suteikiame jo malonybei išrinktajam braškyno karalium — Broniui Čepulevičiui — braškyno karaliūno titulą.

Jam priėjus ir atsiklaupus, karalienė uždėjo vainiką, o princas kauptuku paženklino jo petį, lyg patvirtindamas suteiktąjį titulą. Po to vėl suskambėjo princo balsas: — Už sugebėjimą greit ir gražiai suprasti braškyno reikšmę, nebijojimą sunkiausio darbo išrinktajai braškyno karalienei Reginai Sakalauskaitei suteikiame braškyno karaliūnės titulą.

Kelioms minutėms praslinkus ji turėjo jau vainiką ant galvos ir prisiminimą, kad jos dešinysis petys buvo paliestas darbo simbolio — kauptuko. Už didžius darbus, atliktus atostogų metu braškyne, braškių princesės titulą gavo antrosios klasės mokinė Milda Krivickaitė, o už geriausiai prižiūrimas jaunių pusėje braškes tokį pat titulą gavo tos pat klasės mokinė — Krista Ponelytė.

O po to pasigirdo, kad už rožių priežiūrą, nesuteikusią džiaugsmo, į rožių princeses bus pakeltos karalienės klasės draugės: Girdvainytė, Kiulkaitytė ir Lingertaitytė, rožių princo titulas suteiktas tos pat devintosios klasės mokiniui Juozui Naujokui.

Už ypatingą meilę gėlėms į rūmų damas buvo pakelta Birutė Forsterytė.

Visus juos doramais vainikais apvainikavusi karalienė skaitė savo pirmąjį manifestą:

„Mes, iš darbo ir nuolatinės rožių priežiūros malonės, šioje Vasario 16 gimnazijos parko valstybėje... dėkojame jums, ištikimiems valdiniams, už garbingą šio titulo suteikimą ir ypatingai už jūsų maloningą dėmesį ir pagarbą mums, už prižiūrimas rožes, kur neauga nė vieną žolelė, nepagelsta nė vienas lapas, nenuvysta nė vienas žiedas.

„Skelbiame visiems, kas girdite ir privalote žinoti, jog nuo šios dienos esame valdovai... skelbiame teisingumą visiems".

Daug kas buvo tuo manifestu pasakyta, bet gal iškilmingiausiai skambėjo karalienės — Ruinytės — balsas, kai ji tarė:

„Dėkingumui ir pagarbai pareikšti mus globojantiems lietuviams, mūsų ir mūsų valdinių vardu bus persiųsti šeši gražiausiai žydėję rožių krūmai į tautines kapines Čikagoje ne vėliau iki 1960 metų galo, su prašymu jas ten pasodinti ir prižiūrėti".

Taip pat pranešė, kad visos rožės turės rasti sau vietos prie Nepriklausomybės paminklo Karo Muziejaus sodelyje.

Po to buvo įteikti sąsiuviniai rožių ir braškių metrikai vesti su šitokiais Dr. J. Deveikės įrašais:

— Tiems, kurie Vasario 16 Gimnazijoje myli ir mylės rožes ir jas kuo gražiausiai prižiūrės.

— Gal niekas taip gerai nesuprato ir neišreiškė to ryšio, kuris buvo ir yra tarp senosios, t.y. Didžiosios Kunigaikštystės, ir Nepriklausomos Lietuvos, kaip generolas Nagevičius, kada jas sodino prie Karo Muziejaus, kur rožės mūsų didikų gėlynų pasididžiavimas, lenkė savo išdidžias galvas Nežinomo Kario kapui.

O antrame ta pat ranka: — Linkiu Jums nuoširdžiai daug įvairių išgyvenimų auginant, tvarkant bei valgant braškes. O šis sąsiuvinis tebūnie Jums Jūsų išgyvenimų liudytojas ir galutinai patekęs į vieną mūsų tautos archyvą tebyloja būsimoms kartoms ne tik apie Jūsų darbus ir žygius, bet ir pokštus.

Žavingas Kušneraitytės čigonaitės šokis ta proga susilaukė ilgų plojimų.

O po to buvo eisena į braškyną, kuriame rožių karalienė ir rožių princas perdavė abiturientų braškyną septintajai klasei.

Puota, šokiai salėje ir pagaliau lauke, prieš vėliavos aikštelę. Viskas praėjo tokioje nepaprastoje nuotaikoje, kad ilgai dar liks mūsų atmintyje kaip viena gražiausių dienų.

R. Sakalauskaitė

BUVO ŠVENTĖ, BET BE MANĘS

Liepos 5 dieną mūsų pilyje įvyko šventė, bet be manęs. Kiek teko pro langą matyti, tai nebuvo bet kokia šventė: į pilį atsilankė neapsakyto grožio rožių karalienė, o kur karalienė, ten ir princas. Stebėjausi, gėrėjausi, skaudėjo širdį, kad negaliu dalyvauti, o džiaugiausi, kad bent tiek galiu pamatyti, net apsiverkiau. Gal kas klausty, tikriausia, kas aš esu, kodėl negalėjau nė poros žingsnių žengti, nusileisti į parką ir pasižiūrėti tos eisenos, kuri susilaukė tiek dalyvių ir žiūrovų. Prisipažįstu: buvau nubausta be teisės dalyvauti šventėje.

Kai nusileidau vakarienės, kuri buvo lauke, net įprastiniai „buterbrodai" atrodė ne tokie kaip visados. Nors nedalyvavau nei apeigose, nei pačioje šventėje ir programoje, bet turiu pasakyti, kad tai buvo nepaprastas dalykas mūsų gimnazijoje.

O to džiaugsmo, linksmumo netruko nė porai sekundžių. Visi šoko, visi linksminosi, sušilę, bet smagūs. Ką ten visi, jei net mūsų gerbiamas matematikos mokytojas su šypsniu veide stebėjo parke šokančias poras.

Janušaitytė

(E) **Vokiečių karo invalidų rentos pabaltiečiams** mokamos ir gyvenantiems kituose kraštuose. Mokamos ir tiems, kurie prieš emigruodami iš Vokietijos jau buvo padavę prašymus, ir tiems, kurie rentas jau buvo pradėję gauti, ir tiems, kurie prašymų dar nebuvo padavę. Jei kas yra nustojęs darbingumo tarnaudamas vokiečių kariuomenėje (arba tolygiame dalinyje), arba jei, pvz., tėvai kare nustojo savo sūnaus ar pan., gali rentos bylą pradėti Fed. Vokietijos atstovybėje tame krašte, kur pravytojas gyvena. Atstovybėje (ar konsulate) taip pat galima sužinoti ir kokie įrodomieji dokumentai reikalingi. Atstovybė reikalą perduoda tam tikroms įstaigoms Vokietijoje. Įstaigos yra šios: Amerikoje ir Kanadoje gyvenantiems: Versorgungsamt Bremen; Skandinavijoje gyvenantiems: Versorgungsamt Flensburg; Olandijoje ir Belgijoje gyvenantiems: Versorgungsamt Aachen; Prancūzijoje: Versorgungsamt Karlsruhe; Austrijoje: Versorgungsamt I Muenchen; Anglijoje ir Airijoje gyvenantiems: Versorgungsamt Hamburg.

GERIAUSIOS LIETUVIŠKOS NOVELĖS ANGLIŠKAI

Stepas Zobarskas prieš kurį laiką paruošė gražią lietuviškų pasakų rinktinę angliškai. Pirmoji tos knygos laida jau išparduota, dabar bus spausdinama nauja.

Pasirodo, knyga pasiekė ne tik amerikiečius skaitytojus (Amerikoje išleista), bet net kraštus už Geležinės Uždangos ir gauta pasigėrėjimo pareiškimų.

Dabar Stp. Zobarskas yra paruošęs angliškai kitą stambią knygą — lietuvių rašytojų geriausių novelių rinkinį.

Knygą žada išleisti amerikiečių leidykla dar šiais metais, bet reikalinga sudaryti tam tikrą leidybinį pagrindą: garantuoti, kad bus nupirkta 600 egz. Vadinas, patys lietuviai turėtų ateiti į talką ir užsisakyti knygą jau dabar, kad greičiau būtų sudarytos sąlygos knygai pasirodyti.

Knygos kaina — 5 doleriai.

Užsisakyti ją galima šiuo adresu: St. Zobarskas, 85-37 88 St., Woodhaven 21, N. Y., USA.

Dėl pačios knygos vertės abejonių negalėtų būti: tai bus graži dovana bet kur. Amerikiečių rašytojas ir literatūros žurnalo redaktorius Angof yra pareiškęs, kad tai bus įnašas ne tik į amerikiečių, bet ir į pasaulinę literatūrą.

Petro Vaičiūno palikimas

Kanadiškė „Nepriklausoma Lietuva" paskelbė laišką iš Lietuvos, kuriame pateikiama duomenų apie dabar mirusį poetą Petrą Vaičiūną. Laiške rašoma:

„Taurus buvo vyras. Doras žmogus. Ilgai sirgo ir daug įškentėjo. Jį kamavo džiova, ir skilvyje turėjo žaizdą. Be to, jį kankino dar reumatizmas. Nuo praėjusiųjų metų rudens negalėjo išeiti iš kambario ir visą laiką gulėjo. Turėjo tiek malonumų, kad klausydavosi radijo ir retkarčiais susilaukdavo vieną kitą savo draugą, dar senųjų pažįstamų laišką ar foto. Visa širdimi jis tuo džiaugėsi, visiems rodė ir aiškino. Šiaip gyveno neblogai, nes turėjo personalinę pensiją, kaip ir jo žmona, kuri anksčiau buvo dramos artiste.

„Prikaustytas prie lovos, ir anksčiau toli nenueidavo, bet kasdien vis dėlto išeidavo pasivaikščioti į Lenino (Lukiškių) aikštę du kartus — vidudienį apie 12 ir vakare apie 18 val. Gerus pažįstamus pamatęs, sveikindavo: Moritutus te salutat! (mirštantis sveikina). Taip jis ir atrodė, o vis dėlto išgyveno 69 metus. Aikštėje visi jį pažinojo, bet draugai ir artimi pažįstami visada jį apsupdavo ratu. Gyvai tada jis dalinosi žiniomis, įspūdžiais, pasakydavo numatymus, perspektyvas. Kai jis mosigavo lazdele arba ranka, atrodė, kad ruošiasi kažką mušti ar karštai ginčijasi.

„Kurti buvo pajėgus ir lovoje gulėdamas bei sirgdamas. Po karo esąs sukūręs apie 700 eilėraščių. Apie 300 eilėraščių turėjo būti išleisti, bet velionis buvo nesukalbamas, atitrūkęs nuo mus supančio gyvenimo ir nepripažino jokių planų ar nurodymų ir kūryboje težinojo tiktai savo vidinės kūrybines nuotaikas ir poetinį individualumą, — todėl nuo gyvenimo atitrūkusiai poezijai negalėjo rasti leidėjo.

„Į Rasų kapus velionį palydėjo visas Vilnius ir Kaunas, kapą apdengusieji gėlių vainikais. Rašytojai prie kapo pasakė gražių kalbų ir atsisveikino su vienu seniausiųjų kolegų, na... ir mokytojų".

(E) **Kai kurie Lietuvos ateizmo propagandininkai** buvo nuvykę į visasąjunginę konferenciją **Maskvoje, kuri** svarstė mokslinio ateizmo **klausimus.**

INTERPOL

O. Kairiūkštienė

1957 m. sukčiams su meistriškai suklasto tais Šiaurės Amerikos bankų čekiais ir pasais, kaip klastotais, taip ir vogtais tikrais dokumentais pasisekė „supirkti" įvairiuose Europos kraštuose už pasakiškas sumas brangenybių. Vienas Olandijos brangenybių pardavinėtojas taip buvo patenkintas atliktu „geru" bizniu, kad sukčiui padovanojo dar auksinį žiebtuvėlį. Sukčiai buvo ypač apsukrūs ir atsargūs. Per trumpą laiką jie tris kartus pakeitė pavardes ir pilietybes. Juos areštuojant rasta apie dešimt atsarginių pasų.

Neseniai baigėsi kita medžioklė, kuri tęsėsi apie dvylika metų. Tai buvo trys plėšikai — žmogžudžiai. Jų pėdsakai vedė per visą Europą ir Aziją, o buvo susekti ir areštuoti tiktai šių metų kovo mėn. Prancūzijoje. Tuo pačiu laiku po ilgamečių pastangų septyniose valstybėse buvo susekta plati tarptautinė kontrabandininkų gauja, kurios specialybė buvo tabako ir cigarečių kontrabanda.

Visais tais atsitikimais kruopštus ir ilga metis darbas pasisekė tik Interpol pagalbos dėka.

Kas gi yra tas Interpol, galįs susekti tokius sudėtingus nusikaltimus ir areštuoti nusikaltėlius net kelių kontinentų teritorijose? — Tai yra tarptautinė policija.

Klausimą steigti tarptautinę policiją kriminaliniams nusikaltėliams sekti 1914 m. iškėlė Monako princas Albertas I. Daugelis juristų ir policijos pareigūnų palaikė jo sumanymą. Bet neužilgo prasidėjęs karas sužlugdė tą sumanymą. 1919 m. Olandijos policijos kapitonas savo iniciatyva mėgino iš naujo sukurti tokį tarptautinį biurą, kuriame būtų renkamos žinios apie viso pasaulio nusikaltėlius. Tokį projektą jis išsiuntinėjo visoms Europos valstybėms. Jo pasiūlytasis projektas nebuvo įvykdytas. Tiktai 1923 m. per antrąjį tarptautinį policijos darbuotojų kongresą Vienoje Austrijos prezidentui Šoberiui pasisekė pravesti savo pasiūlymą. Jam pritarė visi 138 kongreso delegtai. Tada tai ir gimė tarptautinės kriminalinės policijos komisija su centru Vienoje, trumpai pavadinta Interpol — Tarptautinė kriminalinė policija. Austriją prijungus prie Vokietijos, 1938 m. Interpol centras buvo perkeltas į Berlyną.

1939 m. karas vėl sugriovė visas tarptautines organizacijas.

Kai sovietų kariuomenė užėmė Berlyną, Belgijos policijos generalinis inspektorius Luvaz nuvyko į sugriautąją Vokietijos sostinę, tikėdamasis surasti Interpol archyvus, bet jis pavėlavo. Sovietų vyriausybė jau buvo suspėjusi išsivežti visą per 16 metų surinktąją medžiagą. Bet 1945 m. švedas Zudermanas vėl atstatė Interpol. Pradžioje dalyvavo tik 17 valstybių, 1954 metais jau buvo 44 valstybės. 1958 m. Tarptautinės kriminalinės policijos kongrese jau atstovautos 63 valstybės. Kongresas tarp kitų klausimų nutarė ypač sustiprinti kovą su narkotikų (kokaino, opiumo ir t.t.) prekiautojais; pakeisti pirštų nuospaudų kvalifikacijos sistemą ir kuo plačiausiai kovoje su nusikaltėlių pasauliu panaudoti televiziją.

Šiuo metu Interpol generalinis sekretorius yra Marsel Syko — prancūzas. Leidžiamas žurnalas „Tarptautinės Kriminalinės Policijos Apžvalga". Žurnalas spausdinamas trimis kalbomis: prancūzų, anglų ir ispanų.

Tačiau nereikia manyti, kad Interpol personalą sudaro daugybė šerlokholmsų — detektyvų, kurie„ prisidengę grimu, stato savo gyvybę mirties pavojui ir vaikosi besislapstančius visame pasaulyje vagis ir žmogžudžius. Interpol yra daugiau panašus į mokslo įstaigą, o ne į policijos organizaciją. Interpol žinioje yra turtingiausia biblioteka, archyvas, įvairios laboratorijos, kartoteka su 290.000 pavardžių, 22.000 pirštų nuospaudų ir 3.500 fotografijų.

Vis tobulėjančios organizacijos dėka kiekviena reikalinga žinia pasiunčiama neišpasakytai greitai.

Į pokarinį Interpol įstojo visos komunistinio bloko valstybės ir tučtuojau stengėsi išnaudoti tą organizaciją besislapstantiems savo politiniams pabėgėliams gaudyti. Pradžią šioje srityje, kaip ir paprastai, padarė rusai, juos pasekė Rumunija ir kitos valstybės už Geležinės Uždangos. Jie stengėsi politinius pabėgėlius pavaizduoti kriminaliniais nusikaltėliais, tokiu būdu stengdamiesi apeiti Interpol veiklos principus, nes Interpol draudžia persekioti asmenis, persekiojamus už politiką, tikybą arba nusižengusius prieš karinius nuostatus. Taip dalykai vyko iki 1950 m., kai Čekoslovakija pareikalavo areštuoti ir grąžint šešis dviem lėktuvais pabėgusius lakūnus, kaltindama juos lėktuvų vagyste. Jiems tai buvo atsakyta. Protestuodamos Čekoslovakija ir kitos jai pritariančios komunistinės valstybės iš Interpol išstojo. Tokiu būdu dabar tarptautiniai nusikaltėliai tegali pasislėpti tiktai už Geležinės Uždangos, kaip sociališkai ten artimas elementas. Be jokios abejonės, tai bus jiems daug aštresnė bausmė, negu laisvojo pasaulio valstybių katorgoje.

ATEITIES PERSPEKTYVOS

PASAULINĖ PADĖTIS PABĖGĖLIŲ AKIMIS

T. Constantinesco

Prasidėjus „Tarptautiniams pabėgėlių metams", įtakingas prancūzų dienraštis Le Monde paskelbė rumuno T. Constantinesco laišką, kurio vertimą žemiau perteikiame. Manome, jog čia keliamuosius mintis ir klausimus ypač dera pasvarstyti lietuviška jai politinei emigracijai, kurios žymi dalis šiuo metu mini penkioliktąsias pasitraukimo iš tėvynės metines (ELI).

Kadangi daugeliu atvejų mes, pabėgėliai, savo tėvynes palikome dėl politinių priežasčių, norėčiau jų vardu pateikti labai trumpą apybraižą pasaulinės politinės padėties, kaip ji mums atrodo:

Amerika ir SSSR — štai dvi galybės, į kurias savo akis kreipia dvi pasaulio dalys sprendimui surasti.

Rusijoje vyksta pilnutinė ūkinė plėtotė, ir nėra neįmanomas dalykas, kad ji pasiektų Jungtinių Valstybių lygį. Ji nori taikos.

Jungtinės Valstybės savo ruožtu turi aukščiausią pragyvenimo lygį pasaulyje, pirmąją vietą veik visose srityse. Ar galima būtų manyti, jog šitas kraštas, kur gyvenimas paremtas medžiagine pažanga, kel tų karą?

Šiuo metu tiek rusai, tiek amerikiečiai turi pakankamai gyvybinės erdvės ir žino, jog gali ramiai reikštis savo įtakos zonose, kuriomis jie pasidalijo dar prieš antrojo pasaulinio karo pabaigą.

Vis dėlto yra vienas dalykas, kuris neduoda ramybės tiek vieniems, tiek antriems: Vokietija.

Tokio dydžio krašto negalima laikyti neribotą laiką okupuoto ir padalyto į dvi dalis. Taip galima tvarkytis su Vengrija, Lenkija, Rumunija ir t.t., tačiau ne su Vokietija. Jie labai norėtų, ir Nikita Chruščiovas nuoširdumo akimirką tai aiškiai pasakė, jog tiek vakariečiai, tiek sovietai neturi maž žiausio noro matyti suvienytą Vokietiją. Betgi to reikia. O tada štai ir problema: kurion pusėn pakryps suvienytoji Vokietija? Kol toks klausimas tebekyla, nereikėtų galvoti apie galimą karą.

Garsiosios krizės, apie kurias tiek kalbėta nuo 1947 metų: Berlyno blokada, Suesas, Libanas, pono „CH" ultimatumai ir t.t. — tai tik incidentai, spygliai, kuriais buvo klojamas kelias koegzistencijon.

Tarp dviejų stovyklų yra tyli santarvė: amerikiečių vyriausybė nenori praplėsti „atominio klubo", leidžiant Prancūzijai turėti savo bombą dėl tos priežasties, kad rusai nebūtų moraliai priversti ją duoti kiniečiams, taip neapskaičiuojamu būdu pakeičiant dabartinę jėgų pusiausvyrą.

Esama kitų, mažiau svarbių, faktų, iš kurių taipgi darytinos išvados, kaip rusai vadovų mandagumo vizitai Anglijoje ir Jungtinėse Valstybėse bei atvirkščiai, lygiai kaip gausūs tarptautiniai organai (UNESCO, UNO, FAO ir t.t.), kur galima kiekvienu metu nosis nosin susitikti su įžymiais kraštų už geležinės uždangos atstovais.

Visa tai vyksta taipgi labai aukštame lygyje. Išskaičiavimai yra nepaprastai subtilūs, beveik nesuprantami eiliniam žmogui.

Atsižvelgiant į visa tai, nenoromis tenka grįžti atgaliop, praeitin į tą metą, kai kiekvienas mūsų darė didelį sprendimą; ir tada mes negalim sukliudyti sau kelti bauginančio klausimo: koks yra mūsų pagrindas būti pabėgėliais ir kokia mūsų viltis?

Šalia fakto, kad mes išgelbėjome savo kailį, kas gi belieka mums, kaip ateities perspektyva?

LIAUDIES KOMUNOSE

Iš Kvantungo provincijos Kinijoje pabėgo į portugalų koloniją kaimietė. Jai buvo pateikta keletas klausimų, į kuriuos atsakydama ji pavaizdavo, koks žmonių gyvenimas yra daugiamiljoninėse liaudies komunose.

Kodėl pabėgai? — ji buvo paklausta. — Pirmiausia, mano vyras yra pabėgęs; antra, aš negalėjau žiūrėti, kaip mano kūdikis badauja. Nieko jis daugiau negauna, kaip tik pavandenijusios ryžių košės. Žiūrėkite, ja mjau 13 mėnesių, o jis nepajėgia net pašliaužti.

Pati moteriškė gana riebi. Tai pastebėjo ir jos klausinėtojas. Taip, ji dirbo virtuvėje ir turėjo pakankamai valgyti.

Kur ji dirbo, valgykloje maitindavosi 500-600 komunos narių. Valgykloje dirbo 6 virėjai. Darbas valgykloje buvo pradedamas 3 val. rytą ir baigiamas apie vidunaktį. Valgyt darbininkams būdavo duodama dukart: 10 val. rytą ir 7 val. vakare. Bet ir virtuvės darbininkai būdavo varomi į laukus sodinti ryžių. Tokia buvo tvarka, kad kiekvienas visą laiką turi ką nors dirbti. Kai baigtas darbas virtuvėje, tada varoma į laukus. Nors virtuvėje dirbantiesiems sunkiau negu laukuose, bet čia galima pasivogti ryžių ir pavalgyti. Be to, virtuvėje dirbantieji gali tų ryžių gauti šiltų.

Normaliai darbininkas vienam kartui gauna tik 5 uncijas tų ryžių. Daugiau nieko — nei daržovių, nei mėsos. Retkarčiais tik ryžiai būna pamaišomi su sūriu skysčiu, kuriuo paprastai sūdoma žuvis.

Moteriškei žadėjo mokėti po 3 juanas, bet per keletą mėnesių tik kartą tebuvo išmokėta.

Maisto nusipirkti nebuvo ne tik už ką, bet nebuvo ir kur, bent artimiausiame mieste.

Tautinės dienos proga ji yra buvusi mitinge, ėjusi su visais darbininkais gatvėmis. Kas neina, tam sulaikomas dienos mokestis už darbą. Bet tai dar nėra pati sunkiausia bausmė. Kas neina į mitingą, tam atimama teisė gauti mėsos normą, kuri ir šiaip labai retai teduodama (tik 2-3 kartus per metus).

Žmonės ne tik nemėgsta komunistų, įvedusių sunkų darbą, bet dar yra taip išvargę ir prisibadavę, kad niekuo nebesidomi. Per metus tėra tik dvi poilsio dienos — per Naujus Metus.

Moteriškė nei skaityti, nei rašyti nemoka. Bent jos mieste nebuvo tokių klasių, kuriose būtų mokoma tokių dalykų.

KVIEČIA IŠSIAIŠKINTI

Chruščiovas pakvietė apsilankyti Rusijoje Irako min. pirm. gen. Kassemą.

Nužudžius karalių perėmęs valdžią, jis ginklus pirko daugiausia iš sovietinių kraštų, bet komunistų neįsileido į valdžią.

BEN-GURION LIEKA

Izraelio min. pirm. Ben-Gurion, kuris buvo žadėjęs atsistatydinti, pareiškė, kad iki parlamento rinkimų vadovausiąs esamajai vyriausybei.

Izraelyje buvo riaušių vis dėl to, kad nutarta prekiauti ginklais su Vokietija.

DANCIGIEČIAI NORI „LAISVO DANCIGO"

(E) Apie 7.000 dancigiečių, susirinkę birželio 14 d. Liubecke, pasisakė už „Laisvo Dancigo" statuto atgaivinimą. Jų kalbėtojai pareiškė, kad tarptautinės teisės atžvilgiu Dancigas nenustojo būti „Laisvu miestu"; Hitlerio įvykdytas priverstinis įjungimas į Vokietiją tokiu būdu laikomas neteisėtu. Tuo dancigiečiai užima kiek skirtingą poziciją, negu kiti vokiečių tremtiniai. Dancigiečių nuomone, „Laisvo Dancigo", kaip tarptautinio uosto, vaidmuo Baltijos jūros erdvėje, turėtų žymios reikšmės. Tačiau ir patys dancigiečiai nepasiduoda iliuzijai, kad „Laisvojo Dancigo" atkūrimas artimoje ateityje būtų įmanomas. Lenkija, tiek ilgai dėl Dancigo kovojusi, jo taip greit nebeatiduos.

(E) **Lietuvos paviljonas** visasąjunginėje parodoje Maskvoje, šiemet esąs praplėstas. Žinoma, visa pateikta propagandiniu požiūriu, pabrėžiant „laimėjimus". Knygų skyriuje esanti išstatyta pirmoji lietuviškoji knyga ir dabarties leidiniai. Pereitais metais buvę išleista 1.828 knygos bendru 11.6 mil. egz. tiražu, bet nepažymėta, kad į tą skaičių įeina ir masiniais tiražais leidžiamieji menkaverčiai propagandiniai leidiniai. Buvę leidžiama 60 žurnalų 6.5 mil. egz. tiražu ir 125 laikraščiai metiniu 199 mil. tiražu. Respublikoje esą 3.000 bibliotekų, kurių knygų fondas siekiąs 12.2 mil. egz. Veikią 660 kinų. Ketvirtoje Lietuvos paviljono salėje esą rodomi lietuvių liaudies kūryba, tautiniai audiniai, keramika, gintaro ir odos dirbiniai, medžio raižiniai, tautiniai muzikos instrumentai ir kt.

Didesnis skaičius lenkų galės išvykti į užsienį

(E) Lenkija jau ir pastarais keliais metais lengviau savo piliečius išleido į užsienį, negu kiti satelitiniai kraštai. Pereitais metais gavo pasus ir vizas į užsienį daugiau negu 130.000 asmenų. Dabar Lenkijos seimas priėmė naują pasų įstatymą, kuris keliones į užsienį dar labiau palengvinsiąs. Norintiems vykti į užsienį ne tiek pasai sudaro sunkumų, kiek menka lenkų valiutos vertė. Valdžios bankai labai sunkina svetimos valiutos įsigijimą. Turint galvoje, kad į Lenkiją yra ne mažai repatrijavę buv. Lietuvos gyventojų, galima spėti, kad vienas kitas iš jų ateityje lankysis ir Vakaruose. Tai jau bus nauja kategorija žmonių, atvykstančių iš Rytų į Vakarus.

(E) **Lietuvos Laisvės Komitetas** gavo iš PET Seimo p-ko S. Korbonskio tokią telegramą:

„Sovietų Sąjungos karinių jėgų į Pabaltijo valstybes invazijos devynioliktų metinių proga, invazijos, kurios pasekmėje Lietuvos, Latvijos, Estijos nepriklausomybė buvo suvaržyta, o po metų pradėtos ir masinės deportacijos, — Pavergtųjų Europos Tautų Seimo vardu prašau priimti lietuvių tautai gilios simpatijos jausmus, taip pat visų mūsų nesvyruojamą įsitikinimą, kad anksčiau ar vėliau laisvės ir teisingumo jėgos triumfuos ir sutriuškins brutalios agresijos galybę, šiandien pavergusią mūsų kraštus".

(E) **Žaliasis Internacionalas (Tarpt. Valstiečių Unija)** savo metiniame suvažiavime Vašingtone pasisakė už ryžtingą pasipriešinimą tarptautiniam komunizmui ir už pavergtųjų Rytų Europos tautų išlaisvinimą. Valdybos pirmininku vėl išrinktas buv. Lenkijos min. p-kas Mikolaičikas, vicepirmininkais A. Devenienė (Lietuva) ir kt. Generaliniu sekretorium perrinktas Dr. G. M. Dimitroff. Suvažiavimą sveikino t. k. JAV užsienio reikalų ministerija ir pažadėjo paramą pavergtosioms tautoms siekiant joms laisvės ir nepriklausomybės. Gauta ir šiaip daug sveikinimų, kuriuose išreikštos simpatijos pavergtiesiems jų kovoje už laisvę.

Didžiausią Rygos bažnyčią pavers koncertų sale

(E) Užsienio latvių organizacijos protestuoja prieš Rygos katedralės nacionalizaciją. Šioje evangelikų bažnyčioje įrengiama koncertų salė.

PAVERGTŲJŲ TAUTŲ SAVAITĖ

(E) JAV Senatas priėmė atst. Douglas pasiūlymą kasmet liepos mėnesio pabaigoje skelbti „Pavergtųjų tautų savaitę".

PASAULYJE

— Izraelis informuoja, kad Raudonojoje jūroje sovietų specialistai pastatė Egiptui povandeninių laivų bazę.

— Italijoje baigtas 40 dienų užtrukęs jūrininkų streikas.

— Amerikiečiai nusiuntė į Ghaną drabužių padalyti ypač tarp tų, kurie visai nuogi tebevaikščioja.

— Nuteistas pakarti Gaylani už bandymą nuversti gen. Kassemo vyriausybę Irake.

— Keli kinų komunistų siųstieji narai buvo išlipę į ginčijamą Quemoy salą šalia Formozos.

— Danų teismas pasmerkė kalėjimu iki gyvos galvos Nielseną, kuris užhipnotizavo vieną vyrą atlikti apiplėšimą (2 asmenys buvo nušauti).

— PEN kongresas Frankfurte kreipėsi į Vengrijos vyriausybę, reikalaudamas paleisti kalinamuosius rašytojus.

— Afrikoje 25 moterys nubaustos po 6 mėn. kalėjimo už triukšmą aludėje.

— Keraloje komunistų valdomoje Indijos valstybėje, policija išsklaidė prie vyriausybės įstaigų susrinkusius apie 200 žmonių, ir apie 60 jų buvo sužeista.

JAU UŽTVINDĖ KAUNO ELEKTRINĖS DAUBĄ

Liepos 16 d. Petrašiūnuose, prie hidroelektrinės statybos, buvo surengtos iškilmės — Nemuno vandens nukreipimas dirbtine vaga ir pagrindinių įtvarų daubos užtvindymas. Po Sniečkaus, Paleckio ir kt. prakalbų, buvo pradėtas pertvenkimas. Liepos 20 dieną jau pranešta, kad Nemunas teka nauja vaga. Dabar bus supilama užtvanka kairiajame Nemuno krante ir vanduo palaipsniui ims užpildyti rezervuarą, vadinamąją „Kauno jūrą". Rezervuaro dugnas jau išvalytas, Rumšiškių miestelis ir keletas šimtų kitų sodybų jau perkelta į aukštesnes vietas. Skaičiuojama, kad maždaug po šimto dienų (spalio gale) galės būti paleista hidroelektrinės pirmoji turbina.

(LNA)

(E) **Lietuvos paviljonas tarptautinėje parodoje.** Liepos 3 d. Čikagoje buvo atidaryta Tarptautinė prekybos paroda, kurioje Amerikos lietuvių rūpesčiu yra įrengtas ir Lietuvos paviljonas. Garbės svečiais į atidarymą buvo pakviestas ir Lietuvos atstovas Vašingtone, J. Kajeckas, kuris tąja proga per WGN radijo stotį pasakė kalbą. Lietuvos skyrius užima apie 200 kv. pėdų ir supažindina su kai kuriomis Lietuvos ir lietuvių tautos savybėmis, tačiau neturi prekybinio pobūdžio.

MEDŽIAGOS SIUNTINIAMS KRAUTUVIŲ KAINOMIS!

Rašykite, ir mes pasiųsime medžiagų ir kitokių gėrybių kainoraščius ir pageidaujamų spalvų ir kainų medžiagų pavyzdžius.

Pigus ir greitas patarnavimas taip pat tiems, kurie siunčia savo supirktas prekes (tik £1.).

TAURAS
(Sav. Ant. Briedis)

88, GOLDSMITH AVE., LONDON, W.3
Tel. ACO 9471

P & B SUPPLY CENTRE LTD

prašo Gerbiamus Klijentus reikalauti informacijų prieš sudarant savo siuntinius Lietuvon ar Sibiran. Nauji potvarkiai nėra Jūsų nenaudai (pvz., muitas vaistams ir gataviems drabužiams yra sumažintas), bet reikia žinoti, ką pasirinkti, kad siuntinys pigiausiai kainuotų, o geriausiai paremtų Jūsų artimus.

Pasinaudokite mūsų patirtimi, mes esame visad pasiruošę Jums patarnauti.

LIETUVIŠKAS SKYRIUS
8a, Thurloe Place,
London, S.W.7.

VAISTUS

ARBA MIŠRIUS SIUNTINIUS

jūs kaip ir visados galite siųsti per

ACTON PHARMACY (EXPORT) LTD.

24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.

Telefonas: ACOrn 0712

Čia jūs galite būti tikri, kad jums bus patarnauta gerai ir profesionalų priežiūroje.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY. Redakcijos ir Administracijos adresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PAR 2470. Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Prenumeratos kaina: metams — 40 šil., 6 mėn. — 22 šil. Dolerio kraštuose — 6 dol. metams. Skelbimai — spaudos eilutė arba jos vieta 1 šil. Atskiras numeris 1 šil. Leidžia — Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro — DBLS-gos Centro Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai: Vokietijoje — E. Simonaitis, Prancūzijoje — kun. J. Petrošius, Belgijoje — P. Sekmokas, Šveicarijoje — A. Paulaitis, Švedijoje — J. Pajaujis, Italijoje — kun. V. Mincevičius, Danijoje — A. Bričkuvienė, Austrijoje — Msgr. K. Razminas, D. Britanijoje — M. Bajorinas.
Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, W.11, Telephone: PAR 2470.